
UNITÁRIUS ÉLET

59. ÉVFOLYAM 3. SZÁM
2005. MÁJUS-JÚNIUS

Kéthavonta megjelenő folyóirat

A TARTALOMBÓL

Főszerkesztői jegyzet

*Pünkösd: a Megvilágosodás és
a Hit ünnepe*

Pünkösd-i áhítat

Egyházi hírek

Zsinat - 2005

Kereszténység és kultúra

Ifjú költő: Orbán János Dénes
Hidvégi Mikó Ferenc (1585-1635)

Unitárius szellemiség

Imapályázat

Egyházközségeink életéből

Olvasók postája

Hírek

Bartalis János **SZÁLLJ SZÍVEMRE**

Te szállj szívemre, égi erő,
hogy ne legyek többé egyedül.
A nagy szent küzdelemben
legyen a szívem bátor.

Mert nagy küzdelmet vettem magamra,
És a harcban elbuknom nem szabad.
Győznöm kell mindhalálig.
Győznöm életem és halálom.

Egy teljes élet és egy teljes ember,
Ezer hit és ezer remény
tör most szívszakadva a magasba.

Nincs út más,
És se megállás és se visszatérés.
Zöld reményerdők integetnek
a messzi távolból s hőszerű csúcsok.

És arra megyek fellegetparipán,
Bús csillagösvényen arra szállok.
Ott vannak az örök életek.
Örök szívek és Napok.

Pünkösöd: a Megvilágosodás és a Hit ünnepe

Ebben a kis jegyzetemben nem annyira egyházi ünnepeink jelentéstartalmáról, mint az ünnepléshez szükséges szerűen hozzátartozó feladatainkról, kötelezettségeinkről szeretnék néhány gondolatot kifejteni.

Miért? Kaphatják fel egyesek erre a fejüket.

Nem elég az, ha méltóképpen ünnepelünk? Ünnepi ruhát öltünk, elmegyünk a templomba, úrvacsorát veszünk, aztán hazamegyünk és elfogyasztjuk az ünnepi lakomát. Ez ugyanis ünnepeink szokásos rendje. „Megadjuk neki a módját” – ahogy egyesek mondani szokták. Karácsonykor a szeretet ünnepén megajándékozunk egymást. A kisgyerekeknek mesélünk Jézus születéséről. A betlehemi jászolról, a három királyról, stb. Húsvétkor megocsoljuk a lányokat, asszonyokat. Hímes tojással kínáljuk a vendégeket. Sőt, magunk is jókat eszünk a húsvéti sonkából és a főtt tojásból. Másrészt néhány szót ejtünk Krisztus feltámadásáról.

De mit csinálunk Pünkösdkor? Örülünk a tavasznak! A sok szép virágnak. A bódító illatú orgonabokrokknak, a jázminnak, a nárcisznak és az egyáltalán nem illatos, de méltósággteljesen szép, selymesszirmú pünkösdi rózsacsokroknak, amelyek nélkül nem is lehetne Pünkösödöt elképzelni. Elmegyünk a templomba. Megnézzük fiataljaink konfirmációs ünnepségét, fogadalomtételét és örülünk annak, hogy újabb hitben megerősödött, felkészült tagokkal bővült egyházunk híveinek serege. Aztán megint hazamegyünk és elfogyasztjuk az ünnepi ebédet. Vajon jól van-e ez így?

– Hát mi más csinálhatnánk! – hallom a sokakban felvetődött kérdést. Eleget tettünk az Istennel szembeni kötelezettségünknek, mert elmentünk a templomba. Imádkoztunk. Részt vettünk egy lélekemelő szertartáson, fiataljaink konfirmációs ünnepségén. Mi más tehetnénk?

Ha így fogjuk fel ezt az ünnepet, akkor eddig még nagyon keveset értettünk meg ennek üzenetéből. Bármilyen sok pünkösödöt is sikerült eddig megélnünk.

Hát mit kellene még ilyenkor tennünk?

Induljunk ki a Pünkösöd misztériumából. Mi történt ekkor? Ötven nappal Krisztus feltámadása után a tanítványoknak égő lángnyelvek formájában megjelent a Szentlélek, aminek hatására nagy lelkiismeretfurdalást éreztek. Hogy már jóformán elfelejtették nagy tanítómesterüket: Jézust. Továbbá azt, hogy azokat a tanításokat, amelyeket tőle hallottak, ugyan szívébe zárták, de nem adták tovább embertársaiknak, vagyis nem teljesítették Jézus parancsolatait. Ekkor világosodott meg a tanítványok előtt, hogy mi is az ő küldetésük? Mit jelent keresztény embernek lenni? Mi a keresztények feladata: hitben megerősödvé az Evangélium (Örömhír) elvei szerint élni a Földön, hogy minél előbb megvalósulhasson itt az Isten országa. Ami nem egy különleges ország, amely hihetetlen anyagi gazdagságával és jólétével tűnik ki a többi ország közül, hanem olyan, amely lelkiekben gazdag. Az ott élő emberek, szeretetben, megértésben, békességben élnek ott az Isten akaratára és Jézus tanításai szellemében. Ha ebből a szempontból vizsgáljuk meg a világ és hazánk jelenlegi helyzetét, akkor arra kell rádőbennünk, hogy nemhogy közelebb, hanem egyre távolabb jutunk Isten országának ideája megvalósulásától. Vajon jól van-e ez így?

Isten országa nem egyidőben és egyszerre fog az egész Földön megvalósulni, hanem kis vallásos szigetek formájában, amelyeknek határai egyre jobban kitérülnek és végül az egész Földet birtokukba veszik. Ezek a kis szigetek az egyes egyházi közösségek. Először azon emberek körében kell megvalósulnia ennek, akik hisznek Istenben, ismerik és követik Jézus tanításait. Minél közelebb kerülünk Jézus tanításai megismerésében, – sőt megér-

tésében, átélésében – és a mindennapok gyakorlatában való megvalósításában, annál közelebb jutunk az Isten országa ideájának az eléréséhez.

Mi tehát Pünkösöd misztériumának a lényege?

A tanítványok előtt villámcsapásszerűen megvilágosodott az a felismerés, hogy emberként élni csak hitben és csak hit által lehet. Az ember attól lesz Ember – vagyis Isten gyermeke –, hogy van hite. De nem akármilyen hite, – zavaros, kusza, különböző mondvacsinált elemekből összerakott ideológiája – hanem keresztény hite, amelyeknek alapja a Biblia. Amelyet már sokszor próbáltak negligálni, – babonás hiedelmek gyűjteményének beállítani, mégis kétezer éve állja az idők próbáját. Azóta sok divatos ideológia tűnt már fel és rövid tiszavirág élete után került a történelem süllyesztőjébe, de a Biblia szeleme, mint isteni üzenet és örömhír maradt.

Ilyenkor, Pünkösdkor azon kellene tehát medítnunk, hogy mennyire is szilárd és megalapozott, elmélyült a mi hitünk? Elég-e ehhez az, amit gyermekkorunkban a hitoktatás keretében – ha egyáltalán részesültünk hitoktatásban! – kaptunk. Vagy amit a konfirmációs előkészületek, a felkészítés során kaptunk? Úgy gondolom, hogy nem. Ahhoz, hogy hitben erős, meggyőződéses keresztények lehessünk, többet kellene forgatnunk és olvasgatnunk esténként és vasárnaponként – hébe-hóba – a Bibliát. Amikor és 1968 után először kijutottam Nyugatra a legnagyobb meglepetést számomra nem az ottan tapasztalható jólét, a nagy áruválaszték, a tisztaság és az udvariasság jelentette, hanem az, hogy felfedeztem: minden szálloda éjjeli szekrényeinek fiókjában volt egy Biblia. (Ausztriában, Németországban, Svájcban németül, az USA-ban angolul.) Vajon miért? Azért, mert az ottani emberek egy jelentős része valószínűleg igényelte, hogy elalvás előtt beleolvasson a Bibliába. Nem sokat. Csak egy-két versszakot. Próbálják ki, hogy ezután mennyivel nyugodtabban, békésebben tudnak aludni. Mert a Biblia olvasása egyszersmind az Istennel való párbeszéd egyik formája. Ha gondolatszegények vagyunk, és nem tudjuk, hogy egy este lefekvés után hogyan kezdjük el a párbeszédet a Jóistennel – ami a hitélet alapja, a lelkiismeret működtetésének egyik eszköze – akkor próbálják meg a Bibliaolvasást. Ugyanarra az eredményre jutnak. Mit gondolnak, hogy a mi istentiszteleteink a lelkész miért ismétli el kétszer is, hogy a felolvasott ige a Biblia melyik részében található? Azért, mert ha valaki el akar mélyülni ebben a gondolatkörben tudja, hogy hol kel keresnie. Öseinknél gyakori szokás volt, hogy vasárnap este még beleolvastak a lelkész által idézett bibliai részbe, hogy még jobban elmélyüljenek ennek tanításaiban.

Mi tehát Pünkösöd üzenete?

Az, hogy alapos lelkiismeretvizsgálatot kell tartanunk már a Pünkösödöt megelőző 1-2 hétben, arról hogy miként is állunk hitbéli felkészültségünk dolgában? Hogy elővegyük a saját Bibliánkat – mert minden jó kereszténynek kell legyen legalább egy Bibliája – és elkezdjük beleolvasgatni. Meglátják, hogy ezek után egyre többször érzik úgy, hogy a bibliaolvasás lelki igényükké lesz. Jó lenne, ha lelkészeink Pünkösöd előtt mindig írásban és ígérhirdetéseinkben is felolvasnák azokat a bibliarészeket, amelyeket az adott évben a pünkösdi lelki felkészülés jegyében elolvasásra ajánlunk. Akkor sokkal felkészültebben, megtisztult lélekkel mehetnénk el a pünkösdi istentiszteletre, mert úgy éreznénk, hogy ezzel a csodálatos ünneppel kapcsolatban eleget tettünk az Úr akaratának, kívánságának. Hogy csak megerősített hitben lehet és szabad élnünk. Csak hitünk által leszünk több, egyszerű biológiai lélynél, vagyis csak általa leszünk Ember, Isten igazi gyermeke!

Pünkösdi áhítat

Pünkösd, a beteljesedés alkalma

Apostolok Cselekedeteiről szóló könyv 1-2. része
Csodálatos az a változás, ami az embernek megadatik. A kereső unitárius lélek is szereti az újat, a jobbat, a haladást és a fejlődést. S milyen jó megérezni, hogy mi erre képesek vagyunk. Keressük hát az ilyen lehetőségeket, találjuk meg a szüntelen alakulás útját, mely meghozza az eredményt.

Alakul, változik az élet a születéstől a halálig. Átalakul a gabonamag, miután a földbe vetjük a kalászig, a termésig megtett út és idő alatt.

A tanítványok élete is egy csodálatos átalakuláson ment át: kezdve attól, hogy Jézus elhívta őket a tanítványságra. De hogy igazán mit jelentett ez számukra, az a Pünkösdig megtett úton tudatosult bennük és Pünkösdkor lett nyilvánvalóvá.

Nem testi-fizikai, hanem lelki átalakulás volt, amely időbe telt. Mint ahogyan a test is az évek múltával, egy emberöltő felhasználásával alakul át, úgy a léleknek is idő kell, hogy alkalmazkodni tudjon az igazán isteni dolgokhoz. A tanítványok életében is az alkalmazkodás volt a fontos:

Az ApCsel könyve egy pár útmutatást ad, észrevett tesz ezzel az idővel kapcsolatban:

Olyan erősen tovább élt bennük, lelkükben Jézus, hogy továbbra is megtapasztalták, mintha mellettük lett volna, szólt volna hozzájuk, mintha tanácsot kértek volna tőle. És valóban a bibliai leírás szerint lélekben megjelenik Jézus. Meghagyásokat osztogat. Majd Nagycsütörtökön, lelki szemek előtt Jézus felemelkedik a mennybe... Ez számunkra felfoghatatlan a valóságban, hacsak nem egy lelki folyamatnak fogjuk fel, amikor valóságosan is tudatosodik a tanítványokban, hogy Jézus már nincs testben mellettük, így látják eltávozni, és ezt kifejezik látomásaikban, és érzik, hogy ezután már bennük van.

Átalakulás, alkalmazkodás, tudatosság:

Változtatni egy megszokott életmódon nem volt könnyű: tanítványból mester lenni. Hallgatóból, beszélő, az evangélium hirdetője. A megfélemlítettből, bátor kiálló.

Jézus meghagyásai között ott van, hogy: „ne távozzatok el Jeruzsálemből, szentlélekkel keresztelnek meg, tanúim lesztek Jeruzsálemben! És mindenhol.”

Átalakulás, alkalmazkodás, tudatosság, egy szívvel egy lélekkel vannak, egyakarattal

A felsoroltakból a következők lényegesek:

1. Ott vannak Jeruzsálemben, ott ahol Jézust keresztre feszítették. Azok között akik nem fogadták be, ott kell majd bizonyosságot tenniük, nem ott ahol őket tárt karokkal várják, vagy várnák.,

Jézus tanúbizonyosságot vár tőlük: eddig volt aki megtagadta, volt aki elárulta, nem értették Jézust, szétszéledtek a hajban, **MOST AZ IDEJE A BIZONYOSÁGTEVESNEK, A KIÁLLÁSNAK.**

2. Júdás helyébe egy új tanítványt választanak, hogy teljes legyen létszámuk.

Van egy kis különbség is: Jézus nappal tartózkodott Jeruzsálemben éjszakára kiment a Getsemáné kertbe. A tanítványok nappal végigjárták azokat a helyeket, ahol Jézussal voltak és éjszakára Jeruzsálemben szálltak meg. Talán az utolsó vacsora helye az a nagy és tágas szoba ahol mindig együtt voltak.

3. Egy szívvel, egy lélekkel részt vettek a közösségekben, imádkozásban, a kenyér megtörésében.

Felidéztek emlékeiket, azt gyakorolták, amit Jézustól láttak, – s így telt el egy bizonyos idő – az érlelésnek az ideje .

Átalakulás, alkalmazkodás, tudatosság, egy szív egy lélek, egyakarattal, bizonyoságtévés, kiállítás, önállóság.

Mi is állandóan alakulunk. Testileg is, lelkileg is. Magunkon tapasztalhatjuk. Nem könnyű egy megszokott életvitelt feladni, elhagyni és áttérni egy másikra.

Példának említeném a lakáscserét, vagy faluról városra való költözést, az új életkörülményekhez való alkalmazkodást. Munkahelyet is lehet többször váltunk életünk folyamán, hogy ne is említsem egy másik országba való költözést, annak minden kihívásával, megpróbáltatásaival. Mennyire megváltozunk. Átalakulunk. Ez egyrészt időbe telik, másrészt tudatosulnia kell: hol állunk és magától jön az alkalmazkodás.

A tanítványok példája világosan mutatja, hogy mire van szüksége az embernek az átalakuláshoz: legyen az bármilyen csekély átalakulás is:

Elsősorban is társra, társakra, akikkel együtt tudjuk ezt elérni. Egyedül nehéz. Aztán szükség van szív-re, mely együtt érez.

A szívet mi úgy fogjuk fel, mint testi szervet. Azonban van egy sokkal fontosabb jelentése is: jelenti az egyént, mint annak tudatos volta, értelem alatti szintjét, amelyik érzelmi, akarati, gondolkodásbeli, magatartásbeli központi irányító szerv. Sokszor felsóhajtva hangoztatjuk: úgy fáj a szívem! Lényegében nem is a szív fáj, de érezzük, hogy valami után szomorkodunk, bánkodunk, sajnálkozunk. Ilyen értelemben a szív már nem a dobogó húst, izmokat jelenti, hanem valami sokkal többet.

Jézus mondotta: a jó ember az ő jó szívéből hozza elő a jókat, a gonosz ember pedig az ő gonosz szívéből a rosszat...

Vagyis érzi-e szíved, hogy mit cselekszel: egy személy követheti az előírt gyakorlatokat, betarthatja a törvényeket anélkül, hogy belső életét megváltoztatná, hogy valamit is érezne mások iránt. Sokan hangoztatják: ahogyan én hiszek és cselekszem, az nem befolyásolja a szívemet. Pedig kellene. Ellenben, könnyen szívtelessé válhat az ember.

Átalakulás, alkalmazkodás, tudatosság, egy szív egy lélek, egyakarattal, bizonyoságtévés, kiállítás, önállóság, alkotás, önállóan alkotni.

Ezért, kedves testvéreim, amikor valami új dolgot szeretnénk, változtatni akarunk életünkön, valami jobb és szebb után vágyunk, akkor a „van” világából úgy kell elindulni a „kell” világa felé, hogy tudatosuljon: eredményt csak mindezek betartásával érhetünk el. Ne csak azt sirassuk ami nincs, ami hiányzik, hanem arra törekedjünk, hogy amit szeretnénk, az legyen meg.

Ha a tanítványok nem erre szánták volna el magukat, hanem csak siratták volna Jézust és a letűnt időszakot, amit vele együtt megélték, nem lett volna Pünkösdünk, nem alakult volna meg az első gyülekezet, nem lett volna meg a törekvés megvalósítani azt amit Jézus megálmodott és egy rövid ideig Ő maga megvalósított a földön a szűk tanítványi körében. Ezt szerették volna a tanítványok a nagyobb, tágabb társadalomban is elérni, megalkotni.

És ez meg is valósult az első Pünkösd alkalmával. Ennek érdekében minden áldozatot vállalnunk kell nekünk is! Valahányszor megvalósítjuk egy-egy álmunkat, elképzelésünket, mindig Pünkösd van, mert Pünkösdkor mindig valami jó történik.

Amen!

Léta Sándor
lelkész

Végre felszállt a „fehér füst”

Eredményesen befejeződött a Zsinat.

Van régi-új püspökünk: Rázmány Csaba

Április 2-án folytatódott a március 5-én értelmetlenül félbeszakadt Zsinat. Sajnos most is olyan méltatlan körülmények között, mint egy hónappal korábban. Nem volt semmiféle ünnepi dekoráció. A Hőgyes Endre utcai Bartók Béla Egyházközség temploma úgy festett, repedezett falaival, mintha az ostrom ideje alatt zajlott volna le a Zsinat. A fűtés most valamivel jobb volt, úgyhogy az 51 zsinati tag nagy része levehette kabátját és tisztas ünnepi polgári öltözékben üldögélt a helyén.

Ujdonságnak számított, hogy az úgynevezett „belső ellenzék” (a Nagy Ignác utcai egyházközség küldöttei) és kapcsolt részei az első padosorokban ültek. Ugyanis mindig nekik voltak felszólalóik, bármilyen kérdés vetődött fel. Így az egy zsinati tagra jutó felszólalásokat illetően, akár Guinness Rekordok Könyvébe is bekerülhettek volna. A „csendes többség” a hátsó padosorokban foglalt helyet. Ők azt szerették volna, hogy ez a zsinati ülés minél kevesebb ellenkezéssel, békésen folyjon le.

A Zsinat 2. szakasza **Kiss Mihály** hódmezővásárhelyi lelkésznek valóban a Zsinat szerepéhez, jelentőségéhez méltó, szép, emelkedett hangú áhítatával kezdődött. Majd miután 2 jegyzőkönyv hitelesítő (Kászoni József és Zoltán Csaba) nem volt hajlandó aláírni a Zsinat első szakaszának (a március 5-i napról) szóló jegyzőkönyvet, ezért az Elnökség úgy döntött, hogy az egész jegyzőkönyvet a Zsinat küldöttei előtt fel kell olvasni, hogy helyettük a Zsinat szavazata döntsön arról, hogy a jegyzőkönyv megfelel-e a valóságnak? A 2 jegyzőkönyv-vezető: Balácsi László főjegyző és Muszka Ibolya valóban azt rögzítették-e az általuk elkészített jegyzőkönyvben, ami a Zsinaton elhangzott. E sorok írója már az elején szerette volna felhívni a figyelmet arra, hogy ez nem lesz egy jó megoldás. Megint elrontja a Zsinat hangulatát. De annak érdekében, hogy már a Zsinat elején ezzel ne gerjessen vitát, elállt ettől a szándékától. Aztán ahogy múltak a drága percek ezzel az értelmetlen felolvasással, 20 perc múlva szót kért **Vajda László** küldött és ő fejtette ki, hogy ennek semmi értelme. Ne töltsük ezzel az időt. A rövid eszmecseréből kiderült, hogy Kászoni József és Zoltán Csaba azért nem írták alá a jegyzőkönyvet, mert egy olyan kitétel volt benne, hogy valaki azzal „fenyegette meg a Zsinat március 5-i ülését, hogyha nem fogadják el felvetésüket, akkor kivonulnak. Egy ilyen vitatott mondatért kár volt a Zsinatot egy 1 óra 20 perces tartó monoton felolvasás végighallgatására kárhoznatni. Erre megvannak a kialakult jogi formulák: Aki nem ért egyet egy jegyzőkönyv valamilyen kitételével, az a jegyzőkönyv végén záradékolja a kifogásolt passzust, azzal a megjegyzéssel, hogy ennek kivételével a jegyzőkönyvben foglaltakat elfogadja. Ezt itt is így kellett volna megoldani.

Egyházunknak az utóbbi években mindig egy gyenge pontja volt az, hogy külső ügyvédi irodákkal próbálta a jogtanácsosi feladatokat megoldani, de ezek mindig különböző fiaskókkal végződtek. Egyházunk tagjai között rengeteg jól felkészült jogász van.

Ezekből kellene egy **kánonjogi tanácsot** létrehozni, amely folyamatosan és hozzáértő módon foglalkozik az egyház belső jogi ügyeivel. Nagy szerencsénkre a március 5-i Zsinaton siralmasan szereplő külső „jogi szakértő” helyett most már **Dr. Gacsályi Csaba** nyíregyházi ügyvéd atyánkfia vette kézbe a jogi kérdésekben a felmerült problémák tisztázását. Mondhatom, hogy kiváló sikerrel. Olyan rövid, tömör és tárgyyszerű jogi útbaigazításokat hallottunk tőle, amelyekre már régen nagy szükségünk lett volna. (Továbbra is szeretnénk építeni nagy jogi műveltségének és felkészültségének Egyházunk javára történő kamatoztatására.) A március 5-i ülésről készült jegyzőkönyvet a felolvasás után a Zsinat nagy többséggel elfogadta. Másrészt köszönetét fejezte ki a 2 jegyzőkönyv-vezető: **Balácsi László** főjegyző és **Muszka Ibolya** egyházi könyvtáros-levéltáros áldozatos és precíz munkájáért.

Háromnegyed 11 tájban jutottunk el addig, hogy akkor kezdjük el a tisztségviselők megválasztását. Ezután megint érthetetlen vita kezdődött arról (Barabássy Sándor, Nagy Ignác utcai presbiter felvetése alapján), hogy először tisztáznunk kellene: ez a Zsinat a március 5-i Zsinat folytatása-e, vagy egy új Zsinat? Egyre többen kezdtek felismerni azt a tényt, hogy ez egy kezdődő obstrukció bevezető próbálkozása lehet. Le kell állítani, mert ez a vita nem vezet sehová. Ezért egyre többen mondták, hogy „hagyd abba! Szavazni akarunk!”

A szavazás azonban még ezután sem kezdődhetett el. Kiderült, hogy a Zsinat 2. fordulójára előtti napokban titkos egyeztető tárgyalások történtek a két fél (a belső ellenzék és a hallgatag többség képviselői: Zoltán Csaba és Kelemen Attila, a Heltai Kft. ügyvezetője) között a Zsinat 2. része lefolytatásának „forgatókönyvéről”. (Én a magam részéről nem vagyok híve az ilyen titkos paktumoknak, de a békesség kedvéért nem éltem ez ügyben sem ellenvéleménnyel.) Ebből olyan dolgok derültek ki, minthogy az EKT által megválasztott jelölőbizottság tevékenységét – amelynek én is egyik tagja voltam – félretolják és minden jelöltet, akiket az egyházközségek javasoltak, szavazásra kell feltenni. Vagyis a „lovak közé dobják a gyeplőt”, lesz, ahogy lesz! – alapon. Én már 70 évet megéltem, de egy olyan példáról sem hallottam életemben, ami-ben a törvényesen megválasztott jelölőbizottság tevékenységét félrelökve, az ötletszerűen beküldött névsorokat minden rangsorolás és értékelés nélkül szavazásra kellett volna feltenni. Az a tény, hogy ilyen megállapodás született, megint azt igazolta, hogy a paktum létrehozói a legelemibb jogi szabályokkal sem voltak tisztában. Mert mi történik a jelölőbizottság által előterjesztett listával? Azt először meg kell vitatni és a vitában más személyekkel is ki lehet egészíteni, a listára felvételre javasolni. Ha ezeket a küldöttek által javasolt új neveket a Zsinat megszavazza, akkor azok a jelölőlista szerves tagjai lehetnek és kötelezővé válik a jelölésük. Tehát a „demokratikus formula” akkor sem lett volna kizárva, ha a jelölőbizottság javasolataival indul a jelöltállítás.

Egyébként egyházi Alaptörvényünk nagy hiányossága – amelyet a későbbiekben pótolni kell! – hogy egyáltalán nincs körvonalazva: miként kell az egyes egyházközségeknek a Zsinatra felkészülniük! Küldötteseket választaniuk és jelölteseket állítaniuk! Javaslatom az, hogy a Zsinat időpontját megelőzően 3 hónappal el kelljen kezdeni az egyházközségek felkészülését. Ki kell tűzni az egyes egyházközségek zsinati küldöttválasztó közgyűlését. Ezen kell megválasztaniuk az engedélyezett számú zsinati küldöttet és jelölteseket személyeket különböző vezető tisztségekre. Megindokolva azt is, hogy ezt milyen megfontolásokból, milyen eddig felmutatott egyház- és közösségépítési eredmények figyelembevételével teszik. Másrészt hogy a jelöltesek milyen szavazati arányokat, (igen és nem) érnek el, mert ezek fontosak lehetnek a rangsorolásnál.

A zsinati küldötté választás legyen mindenki számára nagy megtiszteltetés. Ezt a Zsinat ünnepélyes külsőségeivel is alá kell támasztani. Szépen feldíszített templom. A küldöttek ünnepélyes fogadása a fiatalok sorfala között. Minden küldöttesnek egy szál virággal és egy zsinati emléklappal való megajándékozása, a fiatalok részéről. Az ebédszünetben egy normális díszebéd elfogyasztása egy közeli étteremben és nem állva bekapkodott szendvicsek fogyasztása, stb.

Kiderült azonban, hogy a különalku eredetileg megszövegezett változatával szemben – amit Kelemen Attila ismertetett – van egy másik módosított változata is, amit Zoltán Csaba olvasott fel. Ebben volt 3 olyan kitétel, hogyha azt a Zsinat nem teljesíti, akkor a „belső ellenzék” (a Nagy Ignác utcai gyülekezet és kapcsolt részei) újból kivonultak és ismét meghíúsul a Zsinat eredményes befejezése.

Ezzel kapcsolatban többen felálltak és figyelmeztették az ellenzékét, hogy nekik kell majd lelkiismeretükkel elszámolniuk Isten és ember előtt, ha a Zsinatot megint zátonyra futtatják. A „belső ellenzék” 17 tagja aztán ennek ellenére kivonult. Voltak azonban olyanok, akik a józan kompromisszum lehetőségét keresve kimentek hozzájuk és megpróbálták a lelkükre beszélni. Ennek hatására egyszer ismét bevonultak, majd valamilyen kérdés kapcsán megint fogták magukat és elhagyták a templomot. Ez az egész már kezdett bohózat jelleget ölteni. Nem tudom mai napig sem megérteni, hogy magukat komolynak tartó emberek hogyan tudtak ilyen gyerekesen viselkedni!

Végülis **az volt a legfőbb kifogásuk, hogy ne Rázmány Csaba korábbi püspök legyen a levezető elnök.** Ebben a vitában voltak olyanok, akik arra ragadtatták magukat, hogy Rázmány Csaba volt püspököt „le lelkész uraszták”, nem véve figyelembe, hogy Magyarországon is, mint a legtöbb nyugati országban, ha egyszer valaki már elért egy magasabb tisztséget a későbbiekben is ugyanaz a megszólítás és tisztelet illeti meg, mint korábban. Így szólíthatják nálunk ma is a tévében, rádióban Boross Pétert, Horn Gyulát vagy Medgyessy Pétert miniszterelnök úrnak.

Rázmány Csaba püspök úr eleget téve a belső ellenzék óhajának megvált a levezető elnöki tiszttől és **fel 2-kor a Zsinat többségi szavazata alapján Zoltán Zoltánnak adta át a levezető elnöki tiszteletet.** Ezután az események felgyorsultak. Megkezdődött a szavazás, a főgondnok, a püspök, a főjegyző és a többi tisztségviselő (pl. számvizsgáló bizottság és a fegyelmi bizottság tagjairól.) A technikai lebonyolítás nagyon sok időt vett igénybe, mert a sok jelölt állításnak az lett a vége, hogy sokan vissza kellett lépjenek, hogy saját csoportjukban tartozó eszmetársaiknak ne

állítsanak sok ellenjelöltet. A kieső neveket le kellett huzigálni a listákról. Az új neveket ráírni stb. a szavazási procedúra így végülis több mint 5 órát tartott.

Püspöknek újból Rázmány Csaba atyánkfíát választottuk meg 30:22 arányban Kászoni Józseffel szemben.

Főgondnok: Elekes Botond NKÖM főosztályvezető lett Kálnoki Kis Sándorral szemben.

Főjegyző Balácsi László füzesgyarmati lelkész atyánkfia maradt, Kászoni Józseffel szemben, 27:25 arányban.

Főgondnokhelyettes Pálffy László ny. gyógyszerész lett a Bartók Béla Egyházközség presbitere, ugyancsak Kálnoki Kis Sándorral szemben.

Főszámvevő Szekeres Piroska

A szavazás este 7 óra tájban ért véget. Végre felszállhatott a „fehér füst”, mint a pápaválasztások idején a Sixtusi Kápolnából.

A szavazás végeredménye azt bizonyítja, hogy **győzött a józan többség, akik az egyház stabilitására, a vezetés kiszámíthatóságára** és a még **nem kiforrott, nyugati divátaramlatok** átvételével szemben a **hagyományokra, az erdélyi gyökerek megőrzésére, ápolására helyezték a hangsúlyt.** Azzal, hogy mindkét irányzat demokratikusan megmérthette közösségi támogatását, remélhetőleg egy új békés korszak köszönt majd be egyházunk életébe. Megszűnnek az értelmetlen, idegölő és sehová sem vezető belső viták és **ezután már figyelmünket az egyházépítés, a közösségteremtés, a szórványgondozás, a hitélet fejlesztés, nagyon sürgető és időszerű kérdéseire fordíthatjuk.**

Az egyes tisztségekre történt választások eredményének kihirdetése után a levezető elnök néhány szóban gratulált a megválasztott ill. újráválasztott személyiségeknek és egyben útravalóként megemlíttet néhány nagyon fontos megoldandó feladatot is. Nagyon kedves és szép gesztus volt az is – és reménnyel tölthet el bennünket a jövőre nézve! – hogy a megmértetésben alulmaradt ellenjelöltesek gratuláltak elsőnek és fejezték ki együttműködési készségüket az új vezetőséggel. Aztán az **eskütételek következtek.** Itt nem tetszett nekem, hogy az eskütevők nem a Szent Bibliára tett kézzel esküdtek, holott ez sok országban még az államfők eskütételénél is így dukál, hát még egy a Biblia tanításaira épülő egyházban. Éppen ezért nemcsak a Zsinat előkészítését, lebonyolítását, hanem az eskütel körülményeinek előírásait is módosítanunk kell. Továbbá el kell gondolkoznunk a **püspöki és főjegyzői jelvények** (gyűrű, palást, stóla vagy főveg) meghatározásán is.

Egyébként az **ünnepélyes püspökavatás május 22-én vasárnap lesz a Nagy Ignác utcai főtemplomunkban, amelyet a televízió is közvetít.**

Amikor örömmel fejezzük ki, hogy a nagyon zaklatott körülmények között zajló Zsinatot végül is eredményesen sikerült befejeznünk, szeretném mindenben tudatosítani, hogy itt **nem az egyik vagy a másik oldal nyert, hanem a Magyarországi Unitárius Egyház,** mert ennek a Zsinatnak az eredményeként úgy tűnik, hogy **győzött a józan ész és értelem és végre helyreállt az egyház részen óhajtott egysége. Bánjuk meg bűneinket** – ki mennyit követett el – és **jó keresztény szokás szerint bocsássunk meg egymásnak.** A szeretet mellett az egyik legszebb emberi erény: a megbocsátás.

Egy bizakodó Krónikás

Adalékok a 2005. április 2-i eredményes tisztújító Zsinathoz

A 2005. április 2-i eredményes tisztújító Zsinat előzményeként a Magyarországi Unitárius Egyház elmúlt egy évi tevékenységének meghatározó eleme volt az **Alaptörvény**, az egyház alkotmányának módosítása.

Az Alaptörvény módosítását végző munkacsoport Kálnoki Kiss Sándor főgondnokhelyettes vezetésével rendkívül nagy, és eredményes munkát végezett.

A munkacsoporton kívüliek többen írásbeli, és szóbeli kérdésekkel, észrevételekkel, javaslatokkal véleményezték, EKT üléseken hozott határozatokkal paragrafusról paragrafusra haladva, a polgári jogi előírások szerint is értelmezve, majd stilizálva pontosítottuk a szöveget.

A közös cél a kor szellemének megfelelő, és unitárius hagyományainkat megtartó szabályozott rend előírásainak megalkotása volt, ami természetesen vitákon, hivatalos, és nem hivatalos beszélgetéseken keresztül alakult, lett mindig pontosabb, mire elfogadásra az EKT elé kerülhetett.

A 2004. október 9-én, és november 13-án tartott EKT által történt elfogadást követően a

2005. február 5-i, tervezett módon Zsinattá alakult Főtanács tárgyalta meg, és fogadta el, és emelte ezáltal törvényerőre.

Ettől a naptól a módosított, új Alaptörvény előírásai érvényesek az egyház tevékenységeire, tisztségviselőnek munkájára, és ennek szellemében kellett előkészíteni, és lebonyolítani a

2005. március 5-i tisztújító Zsinatot is.

Az egyházközségek a 2005. február 5-i Zsinaton megválasztott **Jelölő Bizottsághoz – Léta Sándor elnök, Zoltán Zoltán, és Máté Ernő tag** – kellett beküldjék küldötteik nevét, és jelöltjeiket az Alaptörvényben meghatározottak szerint az egyházi tisztségek viselésére.

Fentiekben nagyon leegyszerűsített előzmények után nem térek ki azokra az eseményekre, melyek a 2005. február 5-i Alaptörvényt jóváhagyó Zsinat, és az eredményes tisztújítással zárult április 2-i Zsinat közötti két hónapban történt egyházunk életében.

Ebben az időszakban csúcsosodott ki talán leginkább az a közismert ellentét, ami az utóbbi években alakult ki egyházunk tagjai között, ami szinte két táborra szakította az egyházközségeket, de talán a híveket nem, mert azok csak értetlenül álltak ezen „belső ellentétek” hallatán. Hogy fordulhat ilyen elő a mi Egyházunkban?

Csak emlékeztetőül említem meg, hogy ennek „eredménye” volt a 2005. március 5-i Zsinaton történt eset, aminek második feléről az „egyik tábor” képviselői egyetnemértésük jeléül elhagyták a Zsinatot.

Így a Zsinat csak megkezdte tisztújító munkáját, de nem fejezte be, és folytatását 2005. április 2.-ára tűzte ki.

Ezekről az eseményekről újabb felesleges indulatokat keltve, sok mindent lehetett olvasni (nem mindig volt érdemes) az Interneten, de az Unitárius Hírlevélben is, néha aláírva, néha név nélkül is

–, ami méltatlan volt az Unitárius Egyházhoz. Ezeket az írásokat nem kívánom kommentálni.

Ilyen előzmények ismeretében, az előző ciklus lejártával, a már csak ügyvezetői hatáskörű Elnökség külső kezdeményezés nélkül, egyedül nem tudta volna a Zsinat folytatását megszervezni.

Hitünk, és 437 éves múltunk szellemében, elődeink iránt érzett tisztelettel, az egyház rendjének és békéjének helyreállítása érdekében megbeszélést, egyeztetést kezdeményeztünk a „két tábor” képviselői között.

Ennek eredményeként – ha nem is mindenben értettünk egyet – a 2005. április 2-án folytatandó Zsinatra megfogalmaztunk egy előkészítést, és lebonyolítást szabályozó **„Forgatókönyvet”**, és egy **„Nyilatkozatot”**. Az Alaptörvénynek megfelelő Nyilatkozatot megválasztása esetén a négy fő tisztség viselője (püspök, főgondnok, főjegyző, főgondnokhelyettes) kellett aláírja a Zsinaton.

Mindkét dokumentumot megküldtem a Püspöki Hivatal, a Jelölő Bizottság, és a Budapesti Egyházközség részére is.

Az április 2-i Zsinat már ennek szellemében lett előkészítve, és tudta folytatni a március 5-én megkezdett munkát.

Az alábbiakban mellékelem a Forgatókönyv és a Nyilatkozat szövegét, melyeket a Zsinat kezdetén elnöklő Rázmány Csaba püspök úr, és jómagam olvastunk fel a zsinati tagok előtt.

*

Főtisztelendő Zsinat!

A Magyarországi Unitárius Egyház egységének megőrzése, békéjének megteremtése és az információk azonos nevezőre hozása céljából a MUE tisztújító Zsinat 2005.04.02-i folytatása és sikeres befejezése érdekében megbeszélést kezdeményeztünk a BUE presbitérium vezetőivel.

Az egyeztetési szándék oka:

A 2005.03.05-i Zsinatról BUE képviselői és a hozzájuk csatlakozott más egyházközségi résztvevők összesen 17-en elhagyták a templomot, és a Zsinat a tisztújító választást nem folytatta le.

A nézetkülönbségek tisztázása az érdekeltek szűkebb körében történő megbeszélést kívánt.

A 2005.03.16-án a püspöki hivatalban **Rázmány Csaba** püspök, **Léta Sándor** a Jelölő Bizottság vezetője, **Elekes Botond**, **Kelemen Attila**, **Kászoni József**, **Zoltán Csaba**, és **Dr. Barabássy Sándor** vett részt a megbeszélésen.

A véleménykülönbségeket ez alkalommal csak részben tudtuk „kibeszélni”, és egyezsége vinni.

Az elhúzódo viták, és az idő rövidsége miatt újabb egyeztető megbeszélést tartottuk 2005.03.21-én **Dr. Barabássy Sándor-nál Zoltán Csaba**, **Elekes Botond** és **Kelemen Attila** részvételével.

A megbeszélésen több órás őszinte beszélgetés nyomán körvonalazódott egy mindenki által elfogadható választási lebonyolítási mód, az alábbiak szerint:

1. A 2005.03.05-én megkezdődött Zsinaton hozott határozatok érvényesek.
 2. Az Elnökség mandátuma a 4 éves ciklussal jár, de a tisztújítás befejezéséig ügyvezető tiszteletként hivatalban maradnak. A főgondnok csak a pénzügyi bizonylatok igazolását vállalta.
 3. Az elfogadott Alaptörvény szerint kell a Zsinat folytatását 2005.04.02-án megtartani, az időközben kiküldött Meghívók alapján, az egyetlen napirend, a tisztújítás lebonyolítására.
 4. A Zsinat zártkörű legyen, csak az Alaptörvény 119.§., 121.§., és 122.§.-ban rögzített tagok vehetnek részt, és szavazhatnak. A tagok megfelelően képviselik egyházközségeik érdekeit.
 5. A 3 tagú Jelölő Bizottságot a 2005.02.05-i Zsinat választotta meg, ezért hatásköre fölülte áll az Elnökségnek és az EKT-nak is.
 6. A 2005.02.05-i Zsinaton elfogadott, érvényes Alaptörvényt módosítani nem kell, annak előírásait jelen forgatókönyv szerint értelmezve kell a tisztújító választást lebonyolítani.
 7. A Zsinat elnöke a 124.§. szerint a püspök, miután a főgondnok 2005.03.05-én lemondott levezető elnöki funkciójáról. A választás minden jelöltre titkos szavazással történik.
 8. Az elnöki megnyitó után a Jelölő Bizottság a Zsinat előtt ismerteti a jelölő listákat, és a jelölteket.
 9. A választás megkezdése előtt Szavazatszedő Bizottságot kell választani olyan tagokból, akik a négy fő tisztségre nincsenek jelölve, és a Zsinattal elfogadtatni.
 - 10., A választási listákra mindenki felkerül, akiknek egyházközségi felterjesztése 2005.03.31-ig a Jelölő Bizottsághoz írásban megérkezett, és az Alaptörvényben foglalt feltételeknek megfelel.
- Főszámvevő jelöltek oklevéllel és önéletrajzzal kell igazolják megfelelő végzettségüket és gyakorlatukat.
- Püspök, főjegyző, főgondnok és főgondnok helyettes** jelöléséhez a Jelölési Bizottság az Alaptörvény 160.§., 163.§., 165.§. és 167.§.-ban leírtak alapján, az átvilágítási kérelem igazolt beadását fogadja el jelölési feltételként az alábbiak szerint:
- Püspök és főjegyző** (lelkészek) esetében: Romániai Történeti Hivatal igazolása;
- Főgondnok, és Főgondnok helyettes** esetében: Magyarországi „C” típusú átvilágítás, vagy Magyarországi Történeti Hivatal igazolása.
- A jelöltek a Zsinaton a választás előtt írásbeli nyilatkozatot, és esküt tesznek** arról, hogy 1 éven belül a személyes átvilágítás eredményét tartalmazó dokumentumot a Hivatal iratjegyzékével együtt átadják a Jelölőbizottságnak, aki az Elnökséggel közösen átvizsgálja. A jelölt írásban vállalja, hogy ha abban rá nézve terhelő adat szerepel (ha ügynöknek szervezték be, vagy másokról jelentést írt, vagy nemzetbiztonsági szempontból nem felel meg), megválasztása semmissé válik, és helyére rendkívüli Zsinat új tisztségviselőt választ. Idegen nyelvű dokumentumok hitelesített magyar nyelvű fordítása a tisztségviselő feladata.
11. A választás sorrendjében először a **6 világi tag** kerül megválasztásra, a Jelölő Bizottság jelölése alapján a 121.§/g., szerint, a jelenlévők 50%+1 szavazatával.
A szavazólapon felírt jelöltek közül a legtöbb szavazatot kapott 6 személy lesz a Zsinat tagja. Ha 6 főnél kevesebb kapja meg a megválasztáshoz szükséges szavazatot, a megválasztásra nem került tagok között második forduló dönti el a be nem töltött helyek sorsát, az előbbieket szerint. A megválasztottak leteszik az esküt, és velük kiegészül a Zsinat a további választásokhoz.
Ha a 6 fő közül az 5 fő tisztségre választ valakit a Zsinat, helyére a jelöltek közül a legtöbb szavazatot kapott lép előre, és az eskü letétele után tagja lesz a Zsinatnak.
 12. Ezután az 5 fő tisztségre – **püspök, főjegyző, főgondnok, főgondnokhelyettes, főszámvevő** – történő választásra egymást követően, egyenként kerül sor, külön-külön listák alapján.
A **főszámvevő** választás után sorrendben a **főgondnok, a főgondnokhelyettes, a püspök, és a főjegyző** kerül megválasztásra..
Mindegyik tisztségre történő megválasztáshoz a 128.§/f., szerint a megjelent tagok 50%+1 fő szavazata szükséges.
 13. Az 5 fő tisztség megválasztását követően a **Gazdasági Bizottság** 3 tagjának választása a 158.§., szerint külön listáról történik.
 14. Ezt követően, az **I. fokú Fegyelmi Bíróság** 6 tagját egyházközségi tagok közül (196.§.), a **II. fokú Fegyelmi Bíróság** 7 tagját pedig az EKT tagjai közül (199.§.) külön-külön listáról kell választani.
A listán külön jelölni kell az elnök, és az elnökhelyettes személyére beérkezett javaslatokat. Mindkét Bíróság elnöke és 2-, illetve 3 tagja egyházi, elnökhelyettese és további tagjai pedig világi személyek.
A jelölőlistán szereplő nevek közül a legtöbb szavazatot kapott jelöltek kerülnek megválasztásra.
 15. A szavazatok összeszámlálása, a választások eredményének kihirdetése, eskütétel.
 16. A megválasztott püspök, és főgondnok megszólalása.
 17. Az ünnepélyes avató Zsinat helyének, és időpontjának meghatározása.
 18. Áhítat (főjegyző).
 19. Unitárius Himnusz 214/2.
 20. Közébed a gyülekezeti teremben.
Ez a „Forgatókönyv” a választás lebonyolításának egyértelművé tételét, és folyamatosságát hivatott biztosítani.
Nem feladata a Zsinat elején elhangzó elnöki bevezetőnek, a Meghívóban szereplő kezdeti, és záró egyházi szertartás rendjének, a Jelölő Bizottság tájékoztatójának, illetve a Zsinat lefolytatása egyéb részeinek szabályozása.
Kérem, fentieket a Zsinat kezdetén a résztvevő tagok előtt ismertetni.
Budapest, 2005.03.29.

**Atyafiságos tisztelettel,
Kelemen Attila**

NYILATKOZAT

AlulírottIsten színe előtt és a Magyarországi Unitárius Egyház legfőbb törvényhozó szerve, a Zsinat előtt kijelentem, hogy az állampárt idején titkos ügynöknek nem szerveztem be, titkos ügynöki munkát nem végeztem, sem kényszer, sem szabad akaratom hatására, sem a Magyar Népköztársaságban, sem a Román Szocialista Köztársaságban.

Vállalom, hogy megválasztásom esetén, egy éven belül az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárából kikért, személyes átvilágításom eredményét tartalmazó teljes dokumentációt átadom a Jelölő Bizottságnak, aki az Elnökséggel közösen átvizsgálja.

Tudomásul veszem, hogy ha a Magyarországi Unitárius Egyház Alaptörvénye értelmében a titkos ügynöki átvilágításom eredménye rám nézve terhelő lesz, eszközgövé válok, és megválasztásom semmissé válik.

Jelen nyilatkozatot szabad akaratomból teszem, és esküvel megerősítem.

Budapest, 2005. április 2.

aláírás, személyi igazolvány szám

Hitelesítő, Jelölő Bizottság:

Léta Sándor elnök Zoltán Zoltán tag Máté Ernő tag

ZÁRSZÓ

A Zsinat lebonyolításának eredményessége igazolta azt az általam mindig képviselt elvet, hogy alapvetően helyes volt az elfogadott Alaptörvény szellemében, és előírásait betartva – és nem a Zsinat előtti módosításaira összpontosítva – bonyolítani le a tisztújítást.

A Forгатókönyv, valamint az Alaptörvényben megfogalmazott, személyes átvilágítás megfelelő értelmezését jelentő Nyilatkozat ismertetése és elfogadása után került minden zsinati tag azonos információs alapra, és ezt követően tudta a Zsinat a tisztújító választásokat rendben lebonyolítani.

Természetesen nem csak a fentiekben leírt munkának köszönhető az április 2-i Zsinat eredményes befejezése, de mindenképpen hozzájárult ahhoz, hogy az ellentétek oldódtak, és reményt adnak arra, hogy Egyházunk előtt álló feladatokat a jövőben közös munkával, eredményesebben oldjuk meg.

Ezt sugallták az újonnan megválasztott püspök és főgondnok Zsinat végi megszólalásai is.

A jövőben egyházunk javára segítsük munkájukat együtt, ezáltal magunkon is segítünk!

Kelemen Attila

Felszólalás helyett...

A Zsinat margójára – egy tiszteletbeli főgondnoktól

Főtisztelendő Zsinat!

Dr. Murvay Sámuel, volt főgondnok betegségem miatt személyesen nem jelenhettem meg, hogy az alábbiakat előadhassam, ezért kértem ezek felolvasását, Önöket pedig arra kérem, szíveskedjenek türelemmel és megértéssel fogadni az itt leírtakat. (Sajnos akkor erre az ismert okok miatt nem kerülhetett sor. Ezért most adjuk közre, mert értékes információkat tartalmaz. A Szerk.)

I. Mindenek előtt a magam és mindazon egyháztagok nevében, akik velem egyetértenek, tisztelettel javaslom **fejazzük ki őszinte köszönetünket a megbízatásuk lejártával most leköszönő egyházi és egyházközségi tisztségviselőinknek** függetlenül attól, hogy milyen beosztásban fejtették ki áldásos tevékenységüket.

Önzetlen, odaadó munkájukkal, törődésükkel Ők tették lehetővé, hogy szeretett Egyházunk, – a mai élet viharaitól annyira terhes időben – **sikeresen küzdhetette le a nehézségeket,**

és olyan állapotban erősödött meg, amely már bizakodással tölthet el, hogy a jövő esetleges további megpróbáltatásait is le tudjuk küzdeni.

Amit tettek, minden elismerést érdemel!

Nem volt elég a mai politikai élet zűrzavara és miatta a mi Egyházunkra is nehezedő külső nagy nyomás, **a gondokat fokozta az Egyházon belül is többször – okkal, vagy ok nélkül – felmerülő egyenetlenkedés, viszálykodás.**

Ez utóbbi mintha a **régmúltból áthozott ke-serves örökség** lenne, és okos hajós legyen, aki a közösségi élet tengerén a gyarló intrikák alattomos örvényei között sikeresen vezetí révbe a rábí-zott hajót.

A mi egyházi és egyházközségi vezetőségünk ilyen volt!

Őszinte szívvel vállalták a közös munkát, és ha lettek volna kisebb emberi tévedéseik, ezeket áldozatkészségük, hittel, jószándékkal kifejtett erőfeszítéseik, valamint az elért nagyszerű eredmények bőven feledtetik. Indokolt tehát, hogy **szolgálataikért őszinte hálaikat fejazzük ki.**

Illesse köszönet Mindnyájukat és adjon Nekik a Teremtő sok erőt, jó egészséget, hogy **szeretett Egyházunkat a jövőben is hűséggel szolgálhassák!**

II. A főtisztelendő Zsinat tagjainak szíves engedelmével kihasználom az alkalmat, hogy a **jövő időszakra most megválasztott, vagy még megválasztandó tisztségviselőknél már most gratuláljak és Nekik is eredményes, jó munkát kívánjak.**

Egyidejűleg felhívom szíves figyelmüket arra a körülményre, hogy **Egyházunk helyzete** – hasonlóan a többi testvéri egyházéhoz – **a közeljövőben egyre nehezebbé válik.**

Az uralmon lévő politikai pártok fennhangon követelik, hogy az egyházak politikával ne foglalkozzanak, ami egyébként fölösleges igény, hiszen egyházon belül eddig sem foglalkoztak... **Ők viszont egyre durvábban támadják az egyházakat. A vagyonokat, birtokainkat „elfelejtették” visszaadni, és most mégis az állami segélyek megvonását szorgalmazzák,** és egyéb hátrányokat is kilátásba helyeznek.

Védekezésre erőnk alig van, ezért a magunk részéről mindössze annyit tehetünk, hogy az **új Vezetőség tagjai** és egész egyházi közösségünk **egy emberként fogjunk össze.** Most már tegyünk félre minden egyenetlenkedést, vagy egymással szembeni ellenségeskedést, mert azokkal nem annyira egymásnak, mint inkább szeretett Egyházunknak ártunk igen súlyosan.

Ha mostanig nem is tettük, fogadjuk meg végre Jézus tanítását: **bocsássunk meg egymásnak! Ószinte szívvel, egyesült erővel óvjuk és segítsük drága Egyházunkat.**

Eleddig többször meggyőződhattünk arról, hogy ha nem ezt tesszük, az olyan, mint amikor katonáink háborúban az ellenség helyett egymást lövik.

Kérem, engedjék meg, hogy az **általam személyesen is tapasztalt több szomorú példa közül csak egyet említsek,** hadd szolgáljon tanulságul mindenki számára, és soha többet ne ismétlődjön meg:

Tényleges **főgondnoki szolgálatom idején minden lehetséges hatóságtól** – Köztársasági Elnök, Minisztériumok, parlamenti frakciók stb. – **kérvényeztem volt egyházi ingatlanaink visszaadását.** A Nemzeti Kulturális Örökség akkori minisztere **Hámori József** úr, a Nagy Ignác utcai ingatlan még állami tulajdonban maradt /49%/ részének visszaadásával kapcsolatos hivatalos megbeszélésre hívott meg irodájába. (1998. okt. 26-ra)

A reggel 9 órára **kitűzött időpont előtt fél órával az akkori egyházi főjegyző asszony** egy Budapest-i egyházközségi vezetőségi taggal együtt **írásbeli kérésüket vitték a miniszter részére, amelyben azt kérték Tőle, hogy ne járuljon hozzá a visszaadáshoz, mert én azzal személyes dicsőséget akarok szerezni** és az épület II. emeletén akkor megürült lakást a magam részére el akarom venni.

Az írott kérés ma is a Minisztérium irattárában van és marad mindaddig, amíg gondos kezek azt „biztonságba” nem helyezik. Megjegyzem,

hogy még hónapokkal a miniszteri kihallgatás előtt egyházi részről éppen én járultam hozzá, hogy **a kérdéses lakást kiutaljuk néhai dr. Kaszai Csaba egyházi jogtanácsosunknak,** akinek akkor családi okokból éppen lakásra volt szüksége.

Nem kívánom részletezni, hogy ezek után mennyi munkába került, míg végre – 2000. év december hónapban – **az Országgyűlés törvényt hozott az ingatlan díjtalan visszaadásáról Egyházunk számára.**

Időközben infarktussal megbetegedtem és – annak ellenére, hogy az utánam jövők minden lehető megtettek a ma is érvényben lévő törvény végrehajtására, **mostanáig még nem sikerült a teljes ingatlan egyházi tulajdonba vennünk.**

Csak mellékesen jegyzem meg, hogy a kérvényt betérjesztő két személynek a magam részéről különböző szívességeket többször tettem, de tudtommal soha nem ártottam. Így nem is sejthetem, hogy a hátam mögött olyan ellenségeskedést kezdeményeznek, amelyből végül Egyházunk szenvedett iszonyú kárt.

Mindezt **azért mondtam el, hogy az utánunk jövők tanulhassanak belőle.** Ertsék meg, ha egymással hadakozunk, azzal elsősorban mindig az Egyházunknak ártunk. Ma nem élünk olyan időket, hogy ezt a felelőtlenséget megengedhessük magunknak. A jövőben sok-sok önuralomra, türelemre és kitartó, kemény munkára lesz szükség, ha szent örökségünket szeretett Egyházunkat utódainak számára is meg akarjuk tartani.

Segítse a jó Isten minden jószándékú lépésüket és adjon sok-sok erőt hozzá.

III. Végezetül még egy, a fentiekkel össze nem függő kérdésben szeretnék egy javaslatot tisztelettel előterjeszteni.

Érdemes tovább ápolni a kapcsolatot az Erdély-i „Anyae gyházunkkal”. Közös Zsinatok tartása, illetve az egyházak vezető tisztségviselőinek (püspökök, főgondnokok, főjegyzők) gyakrabban történő hivatalos – bizonyos állásfoglalások kialakítását célzó – tanácskozásaira gondolok.

Nekünk nagy szükségünk van az Erdélyi Egyházra, mert

- Lelkészutánpótlást csak onnan kaphatunk;
- Lelkeszi oklevelet ott ismerhetnek el (lásd 46. §);
- Lelkészek továbbképzését (utóképzését) csak teológiai szintű és felkészültségű tanároktól várhatunk;
- Hazai és nemzetközi elismertségünket és tekintélyünket is növeli az együvé tartozás.
- Nemsokára Erdély is az Európai Közösséghez fog tartozni, és számunkra is előnyös lesz, ha úgy tárgyalhatunk, hogy „...unitáriusok a Kárpát Régióban százezren vagyunk...”

Eger, 2005. ápr. 2.

*Isten áldását kérve a
Zsinat munkálataira, maradok*

**Tisztelettel:
Dr. Murvay Sámuel**

KERESZTÉNYSÉG ÉS KULTÚRA

Ifjú költő: Orbán János Dénes

Orbán János Dénes költő, író, szerkesztő 1973-ban született, Brassóban, unitárius családban. Bölcsésztanulmányait Kolozsvárott, Szegeden és Bécsben végezte. Jelenleg Kolozsvárott él, az Erdélyi Híradó Kiadó igazgatója és az Irodalmi Jelen szerkesztője. Tíz kötete jelent meg. Több irodalmi díj mellett 2000-ben, Rómában, Európa bronzérmes fiatal költőjévé választották, és az akkor frissen Herder-díjazott Kertész Imre őt jelölte Herder-ösztöndíjra, Bécsben. 2002-ben a Magyar Állam írói és szerkesztői munkásságáért József Attila-díjjal tüntette ki. Legutóbbi kötetei: *Anna egy Pesti bárban* (összegyűjtött versek, 2002), *Teakönyv* (kötetlen írások, 2003), *Búbocska* (meseregény, 2005).

* * *

Orbán János Dénes Vajda Albert csütörtököt mond

Életem első tizennyolc évét, nagyon rövid kirucanásoktól eltekintve, Brassóban éltem le. Anyám negyvennyolc éves volt, midőn megszülettem, apám negyvenkilenc. Véletlenül fogantam, egy betegség után, mely rövid időre ismét megajándékozta anyámat, persze a tudta nélkül, az anyává levés lehetőségével. A maga kilencvenöt kilós nyugalomban anyám meg se pasztillázta a terhességet. Hat hónapos lehettem ott bent, midőn érezni kezdte a mocorgást, de terhességre nem gyanakodott. A házi orvos diadalmasan sütötte ki, hogy rosszindulatú rákos daganat feszegeti anyám alhasát, és mielőbbi műtétet javasolt. Életemet ápolónő keresztanyámnak köszönhetem, aki – hátha mégis – alapon befecskendezte anyám vizeletét a békába, melyben jobban bízott, mint az orvosokban meg műszereikben. Így legelőbb a béka értesült az eljövételről, tőle meg a keresztanyám, tőle anyám és anyámtól apám, aki majd megőrült az örömtől, biztosra vette, hogy két leány után immár föltétlenül fia lesz, szobrot akart emeltetni anyámnak, és váltig hajtogatta, hogy tudja ugyan, hogy az ilyen későn született kölykök vagy hülyék lesznek, vagy pedig lángelmék, de ő bizonyos abban, hogy az ő fia az utóbbi kategóriába fog tartozni.

A szülés zökkenőmentesen zajlott le, és kilenc éves koromig éltem ártatlan és javarészt felhőtlen gyermekkoromat. Virgonc voltam és agresszív, és tudásszomjam végtelen volt, így napjaim egyharmadát tanulva-olvasva, egyharmadát a sportpályán meg az összes létező fán töltöttem, a harmadik harmadot pedig édesen átaludtam.

A változás kilenc éves koromban következett be. A nap beosztása nem változott, csak a körülmények. Apám megbetegedett, egy infarktust követően bal fele megbénult, majd hat és fél éven keresztül nyomta az ágyat, egészen haláláig. Ez mindenképpen súlyos csapás volt; az anyagiak szempontjából is, főleg, hogy akkortájt kezdett szorulni a szocializmus satuja, ami többek között azt jelentette, hogy egy háromtagú család (a nővéreim már rég elrepültek) akár éhen is dögölhetett volna a betegnyugdíjból, melynek egyharmadát ráadásul gyógyszerre kellett költeni. Szerencsére a balkáni ember sokat kibír, s egy kis kertészkedésnek meg állattenyésztésnek és anyám ügyességének

köszönhetően végül is sosem volt üres az asztal. A földgázt meg a villanyt viszont könyörtelenül kikaportolták, és a nekünk kiszámított mennyiség csak arra volt elég, hogy egy szobát, a konyhát meg a fürdőszobát fűtsük-világítsuk, így mindhárman egy szobába szorultunk össze. Illetve inkább ketten apámmal, mert anyám egész nap a konyhában foglalatoskodott, meg sorban állt, a mindennapiért.

Ha már így alakult, apám azt tűzte ki célul, hogy megtölti elmémet tudománnyal és intelmekkel. Hat és fél évig mindennap órákon keresztül ültem a fotelban vagy az íróasztalomnál, vagy feküdtem az ágyban, olvastam, közben beszélgettem apámmal, és mindketten hallgattuk a Szabad Európa Rádiót. Nem tudom, hogyan tudtam egyszerre három fele figyelni, de ez akkor föl sem tűnt, magától értetődő volt, hogy mindig élénk agyam mindent magába szív.

Apám gáz- és vízvezeték-szerelő volt, meg ezermester. Tizenkilenc éves korában érkezett, faluról, egy öltönyruha, egy kezeslábas, néhány váltás fehérnemű és egy táska szerszám büszke tulajdonosaként. Huszonöt éves korában már házat vett magának. Nem tudom, hogyan csinálta, hogy meggazdagodott – már amennyire meg lehetett gazdagodni a szocializmus ideje alatt egy megrögzött antikommunistának –, amellet pedig több száz előadást és mégannyi filmet nézett meg, betéve tudta válogatott könyvekből álló könyvtárát, és még mulatott, kirándult meg utazott, és több évig járt tánciskolába. Azóta is teljesen érthetetlen számomra elméjének működése. Minden különösebb végzettség nélkül bármihez értett. Még azzal is keresett pénzt, hogy tervrajzokat készített mérnökök számára; műszaki egyetemet végző nővéreimen, meg rajtam is, aki matematika-fizika szakra jártam, könnyedén segített, ha a reál tantárgyak buktatóit nem tudtuk legyőzni. Fejből, minden dokumentáció nélkül. Később, halála után bukkantram rá nagyon régi, nagyon jó és agyonolvasott matematika- meg fizikakönyvekre – annak idején valószínűleg egyedül képezte magát.

Kedvesnek viszont csöppet sem volt kedves. Szeszélyes volt, arrogáns, öntelt és durva. De soha nem ütött meg. Nem volt szabad tegezmem. Míg

meg nem betegedett, nem is nagyon szólított meg, inkább csak anyámon keresztül. „Mondd meg a gyermeknek, hogy...” Hőbortjairól, kalandjairól regényt lehetne írni – de azok már az anyám emlékei.

Emlékszem, nagyon vártam, hogy hazaérjek az iskolából, és betelepédhessek a fotelbe, olvassak és hallgassam apámat meg a Szabad Európát. Apám soha nem mesélt az életéről, legfeljebb utazásairól. De leginkább irodalomról, színházról, fizikáról, matematikáról, műszaki dolgokról. A Szabad Európa pedig mindenről.

Ha valakit-valamit dicsérni lehet az emberség, a kultúra és a magyarság (kétes fogalmainak) szolgálataért, akkor az a nyolcvanas évek Szabad Európa Rádiója. Nekünk, akkor és ott, Brassóban, a kulturálisan régóta lehanyagolt végvárban, a Medúza-arcú szocializmusban, bárkinél nagyobb szükségünk volt valamire, ami tudassa velünk: nem felejtettek el minket. Színház ritkán volt, templomba járni rühelltünk, a televízióban csak a szokásos hőbörgést láthattuk. Könyv az volt, rengeteg, de a Hangot, a Képet nem pótolhatta. A Szabad Európa Rádió kapcsolt össze a világ többi részével. A készülék ott állott apám ágyának párkányán; számomra érthetetlen kapcsolású kábelek, tranzistorok, hurkok diadalmaskodtak a zavaró relék fölött, s a Szabad Európa hangja tisztán és diadalmasan töltötte meg a szobát, reggel öttől éjjel egyig. Hallgattam olvasás és beszélgetés közben, hallgattam félálomban és álmomban is. Politikát, történelmet, régi és új zenét, humort, műszakiakat és etikát és etikettet, mindent. Évek múltán egy-egy filmet nézve vagy könyvet olvasva hirtelen ráébredtem, hogy én ezt a filmet, ezt a könyvet hallottam, és szinte úgy hallottam, ahogy most látom vagy olvasom. Ha „ki mit tud” verseket nézek a tévében, és kisujjból rázom ki a választ szinte minden kérdésre, tudom, hogy ezt is a Rádióból tanultam.

Hallgattam és hallgattam Kovács Dénest, Molnár Györgyöt, Bányász Katót, mindenkit. És persze Vajda Albertet. És megtelt a szoba vidámsággal, és egy idő után már csak röhögni tudtunk a tragikus bábjátékon és két állandó főszereplőjén. Már régóta nem gyűlöltük őket, sőt, ha leléptek volna a színpadról, akkor elvesztettük volna kedvenc színészeinket. Olyan volt, mintha egy végtelen folytatásos filmet néznénk naponta, egy *Rémrendes családot* (igen, Al Bundy is a lábbeli-szakmában dolgozott). Ők fejlesztették ki a groteszk, az abszurd iránti affinitásunkat, a humorunkat. Nem véletlen, hogy a kelet-európai népeknek annyira jó a humoruk. Apám, aki mindaddig nem volt egy viccelődő típus, teljesen fölengedett, és életemben olyan jóízű röhögést nem hallottam, mint amilyen az övé volt. Persze ehhez kellett a Szabad Európa Rádió, mint a Nagy Felbujtó, meg az Optimista Megközelítés Professzora. Mert bármennyire tragikus is volt a kelet-európai helyzet – és ezt nem felejtette el hangsúlyozni – a Rádió mégis vidám volt, mert a Rádió tudta, hogy a nagy tragédiákat csak úgy lehet elviselni, ha gúnyt űzöl belőlük.

A családban mindenkinek megvolt a maga kedvence. Én Kovács Dénest szerettem, akit úgy képzeltem el, mint Mikszáth Kálmán és egy erős dohányos, öreg angol úriember kereszteződését. Anyám a fáradt és melankolikussá Molnár Györgyöt. Apám embere Vajda Albert volt. Valahányszor Vajda Albert megszólalt, apám arca fölragyogott; gyakran szinte eksztatikus állapotba került. Bár én is ked-

veltem Vajda Albertet, nem értettem apám rajongását: Vajda Albert szellemes volt, de nem briliáns, gyakran laposak, elcsépeltek voltak a tréái. Most már inkább értem: a Vajda Albert szerkesztette *Slágerpatika* apám ifjúkorát elevenítette föl, a negyvenes évek fülledt tangóit, sanzonjait, a tánciskolát, a régi magyar filmeket, színdarabokat és operetteket, Karády Katalint, Jávor Pált, Sárdy Jánost. És midőn Vajda Albert mesélt, vagy bejátszotta a régi dalokat, apám emlékezett, mulatott és táncolt.

Keveset tudok Vajda Albertről. Talán zene- vagy librettószerző volt, meg humorista, ötvenhatban menekült el, és Floridában telepedett le. Ő szerkesztette a *Slágerpatikát*, és minden csütörtökön, a *Forgószínpad* című furcsaság-magazin végén, csütörtököt mondott. Azaz bejelentették, hogy „Vajda Albert csütörtököt mond”, és akkor Vajda Albert humoros eseteket mesélt, vagy vidám eszméket futtatott. Hogy például a „szálem álejkum” etimológiája: Mohamed próféta megkérdezte a piacon egy nénitől, hogy mi az, amit árul. „Szalámi az, lelkem” – felelte a néni. Meg ilyenek.

Midőn Vajda Albert csütörtököt mondott, pisszenni sem volt szabad.

Most, tizenannyi év után, Borgesba habarodva, mindent másképpen magyarázok.

Magyarázataim fantazmagóriák, költői örültségek. Apám, az ágyban fekvő, gondolkodó és emlékező apám most Funes, az emlékező. Ő a körkörös romok mágusa, aki megálmodott engem, hogy én újraálmodhassam őt. És másokat. A Szabad Európa Rádiót. Vajda Albertet, aki csütörtököt mond.

Az a „csütörtököt mondás” valami nagyon fontosat takarhatott, lehetetlen, hogy apám, Funes, Cinakán tévedett volna.

Egy késő nyári napon apám rosszul lett. Kihívtuk az orvost. A nap beragyogta a szobát, apám mégis jajgatott, hogy iszonyú sötétség van, húzzuk föl a redőnyöket. És hirtelen meghalt. Az orvosnak tíz percébe került, amíg kétségbeesett szívmasszázsral föltámasztotta.

Még öt hónapig élt. Az öt hónap alatt kétnapon-ta egyszer ha megszólalt, akkor is egy-egy tőmondat erejéig. Nem volt örült. Fölkelt, elvégezte a dolgát, evett. És bámult a semmibe, nagyon tisztá, nagyon kék és nagyon ragyogó szemekkel. Ha kérdeztük, nem felelt. Néhány év múlva, midőn két vagy három „van-e élet a halál után” típusú könyvet olvastam, eltűnődtem: talán látta azt a túlvilági fényt és azokat a leírhatatlanul szép réteket, melyekről a klinikai halálból visszatérők mesélnek? Valamit megtudott, valamit, ami beavatta és megnyugtatta hatvanöt viharos év után?

Időnként éreztem, hogy néz. Fölnéztem, és valóban: nézett, tisztán, és végtelen, néma szeretettel. Ahogy egy apa nézi jó úton haladó, szépen fejlődő, tizenöt éves kamaszfiát – nyugtáztam magamban, és boldogan mosolyogtam vissza.

Kétszer fordult elő, hogy artikulatlan üvöltés szakadt föl belőle. Nézett, és hirtelen eltorzult az arca, és üvöltött, valami dermesztő, földöntúli kétségbeeséssel. Nem segélykérés volt, ezt akkor is tudtam, ennek ellenére odaugrottam, és öleltem, simogattam, amíg megnyugodott. És mindkét alkalommal Vajda Albert éppen csütörtököt mondott, és apám, akit föltámasztása után is elöntött a melegség Vajda Albert hangjának hallatán, hihetetlen módon pont akkor üvöltött.

Talán volt valami összefüggés. Talán apám akkor, kétszer is megpróbálta elmondani nekem és csak nekem, hogy mit tudott meg ott. A végső igazságot illetve a mindent megfejtő és birtokló szót, vagy mondatot, mellyel legnagyobb kincsét, egyetlen fiát a világ urává tehetné volna. De nem mondhatta ki, mert megakadályozták, mert nem beavattal, olyannal, aki még nem halt meg, tilos volt közölni.

Talán az a szó vagy mondat Vajda Albert valamelyik csütörtököt mondásában volt elrejtve, és apám, Funes, Cinakán már régóta sejtette, s a tízperces halál alatt megtudottak bebizonyították azt.

Talán azt akarta mondani, amit a Mennyei Atya mondott Jézusnak, Nagycsütörtökön, a Gecsemáné kertben, a Fiú igazi beavatásakor.

Az egyik zsúfolt szobában most anyám lakik, egyedül, és éli az özvegyasszonyok sivár életét. A falakban talán még ott rezeg a Szabad Európa Rá-

dió hangja, s a hang által az egész világ; az esküvői fényképről apám hihetetlen szemei tüzelnek; a rádió most Bukarest meg Marosvásárhely lapos adásait bömböli, és csak a magnó, időnként, Karády Katalint és Sárdy Jánost.

A Szabad Európa Rádió megszűnt, Vajda Albert pár éve meghalt.

Nekem pedig két esélyem maradt. Megszerezni azon idők szabadeurópás csütörtökeinek hanganyagát, és ráérezni egy szóra, ami esetleg egy, a többtől egy kicsit eltérően hangsúlyozott létige, vagy kötőszó, vagy személyes névmás, vagy egy banális mondat, melyet százféleképpen lehet értelmezni. Vagy várni, hogy egyszer, valahol, valamikor, megszólal egy rég megszűnt adó, egy halott bemondó bejelenti, hogy Vajda Albert csütörtököt mond, és a rég meghalt Vajda Albert köhécsel egy kicsit, majd mondja a végső, az igazi, a Nagycsütörtököt.

Hidvégi Mikó Ferenc (1585–1635)

A 420 évvel ezelőtt született és 370 évvel ezelőtt elhalálozott Mikó Ferencnek az Unitárius Egyházhoz való tartozását többen megkérdőjelezték. Így például Szilágyi Sándor „Erdély irodalomtörténete” (1858) című munkájában, a történetíró Kemény Jánosra hivatkozva azt írta, hogy Mikó „unitárius, de valójában semmi religiójú ember”. Ezen ítéletét azal indokolta, hogy Mikó – szerinte – a különböző felekezetek tanításából egyéni hitvallást állított össze. Makkai László: „Bethlen Gábor krónikásai” (1980) c. könyvében Mikót „titkos szombatosnak” mondta.

A fenti és hasonló állításokat cáfolandó, Nagy János „Hidvégi Mikó Ferenc életrajza” (Ker. Magv. 1874. X. k.) és Gál Kelemen: „A kolozsvári unitárius kollégium története” (1935) Mikó vallására cselekedeteiből következtettek. Ugyanis a „névleg unitárius” Mikó az üldözések korában unitárius templomot és iskolát építtetett és nem egy esetben latba vetette befolyását az unitáriusok érdekében. A Mikó építtetett templom akkora erőt képviselt, hogy azt a térítő úton levő Keserű Dajka János református püspök sem merte bántani. Az iskola pedig egyike volt a XVII. sz. első harmadának legvirágzóbb iskoláinak, hol föntállásáig (1636) a legfelsőbb tudományokhoz tartozó tárgyakat is tanították. Gál Kelemen szerint Mikó 1633-ban tekintélyes összeget adott az unitárius iskolák segélyezésére, s ha még azt is hozzátesszük, hogy a temetésén résztvevő diákoknak 300 Ft-ot rendelt adományul, akkor jogosan feltehetjük a kérdést, hogy Mikó csak névleg volt-e unitárius vagy cselekedetei is annak bizonyították?

Mikó származásáról, családjáról, iskolázottságáról Nagy János említett életrajza alapján van tudomásunk. Eszerint apja, János, a Mihály és Básta korszak „hazafias pártjának” volt tagja, részt vett a schellenbergi csatában.

Mikó Ferenc kétszer nősült. Első felesége Tholdalagi Erzsébet (+1612), a második felesége Pókay Anna volt.

Mikó gyermekeveit Hidvégen, az apai háznál és Brassóban töltötte. Előbb Barcsai András, majd Bethlen Gábor udvarában teljesített apródi szolgálatot. Híve volt a törökparti politikának. 1611-ben részt vett Bethlen Gábor Radul vajda ellen folytatott hadjáratában. Bethlen halála után (1629) özvegye,

Brandenburgi Katalin fejedelemsége érdekében, majd I. Rákóczi György híveként tevékenykedett. 1613 és 1634 között 13 alkalommal vezetett követséget: hétszer a Portára, 1-1 alkalommal a moldvai vajdához, a budai vezérpasáéhoz, II. Ferdinándhoz, Pozsonyba és Váradra. A követjárások veszélyével és az utazás viszontagságaival a Mikóról szóló irodalom nem foglalkozott. Azonban tudott, hogy hűségét és ügybuzgóságát a fejedelemnek minden alkalommal honorálták. Tisztségeiről szólva Csík-i vicekapitány (1611), Csík-Gyergyó-Kászon főkapitánya (1613) főudvarmester és kincstartó (1622) volt. Ami diplomáciai tevékenységének anyagi juttatását illeti, kapott birtokot Csíkban, Fejér és Fogaras megyében, Balázsfalván és Kolozsmonostoron.

Mikó Ferenc ismert történetíró volt. Makkai László Bethlen Gábor krónikásai felől szólva elmondta, hogy Erdélyben a magyar irodalomnak, a XVII. sz. elején új műfaja jött létre; a vezető közéleti embereknek a saját korukról szóló „Emlékirat”-a. Ennek a műfajnak volt első képviselője Mikó Ferenc, ki történetében a maga életében történt erdélyi dolgokat örökítette meg. Így 1584-1613-ig leírt események Básta korába és Bethlen Gábor dolgaiba engedett bepillantást. Bocskairól keveset írt, mert annak fejedelemsége idején nem tartózkodott Erdélyben. Báthori Gáborral a tisztelet és a ragaszkodás hangján szólt. Emlékiratát a Bethlen Gábornak ajánlta, az 1584 és 1613 közötti kor eseményeit tárgyalta munka „Erdélyországnak siralmas változásai” címet viselte. A kevésbé terjedelmes, olykor naiv és bánatos felkiáltásokkal tarkított munkát Szilágyi Sándor gazdag tartalmi mondanivalója miatt ítélte értékesnek. Nagy János az „egyenes indulattól és a dolgok cifrázása nélkül írt mondanivalót” értékelte nagyra.

Szilágyi Sándor jellemzése szerint Mikó Ferenc „értelmes, elmés, bátor, familiáris és jó hazafi” volt. E tulajdonságok ellenére azt írta, hogy „Isten ostora volt rajta, mert szerelmes szívet adott belé s ahhoz rútt természetet. Kisdéd, igen szórberborult, szóke és kékszemű volt”.

Halála 1635. július 15-én következett be Gyulafehérváron. Itt temették el a kistemplomban – az ország színe-java jelenlétében.

Kelemen Miklós

Unitárius szellemiség

Óskeresztény gyökerek

Tisztán kell látnunk, hogy unitárius hitünk közelebb áll az óskereszténységhez, mint az un. állandó továbbfejlődési folyamatban dogmásodott Krisztus-központú, mai keresztény hithez.

„Már Athanasius bevallotta, hogy az „okos meszterképző” apostolok Jézusnak eleinte csupán ember voltát tanították és hogy a Jézus halála után következő nemzedékben senki sem prédikált a hármasságról. Az is nyilvánvaló, hogy maga Jézus, éppen úgy, mint később az apostolok, az Isten egységét – a tiszta unitarizmust tanította.” – tudósít bennünket az *Unitáriusok Magyarországon tekintettel az unitarizmus általános történetére* című munkájában Kanyaró Ferenc.

Annyi bizonyos, hogy az első négy század óskeresztényi a mai unitárius szellemiséghez közelálló nézeteket vallottak.

Ezt bizonyítja az akkoriban keletkezett Úri imádság: a Miatyánk és az apostoli hitvallás is, amelyben szó sincs a háromság dogmájáról. Ez pogány filozófiai hatásra alakult ki, melyet zsinati döntések szentesítettek.

Ezekben a századokban a viták a fiú örökkévalóságának és az Atyával való egylényegűségének kimondása és a háromság dogmája körül forogtak.

Az arianizmus szellemi előzményei: (krisztológiai és szentháromságtani viták a III. században)

A II. és a III. században egyes egyházi körök minden áron meg akarták óvni Isten egységét. Ennek érdekében bontakozott ki a monarchizmusnak nevezett teológiai irányzat.

A dinamikus monarchianusok első jelentős képviselője **Theodosz** 190 körül azt tanította, hogy **Jézus nem valódi Isten, hanem csak az isteni erő (dünamisz) működött benne és Isten őt érdemeiért fiává fogadta.**

Ez az irányzat tehát Isten egységének megőrzése érdekében a fiút alárendelte az Atyának. Ezt a tanítást módosította 260 körül Antiokhia püspöke Szamoszátai Pál.

Isten és a logosz közti kapcsolatot az emberi értelem és szív analógiájával kísérelte megmagyarázni.

A történelmi Jézus különlegesen inspirált személy, akiben Isten bölcsessége, a személytelen logosz, mint a szentlélek a prófétákban, de annál tökéletesebb módon lakozott.

Jézusban az inspiráló isteni erő és az emberi természet a lehető legszorosabb kapcsolatra lépett, mely kapcsolatot szünapheia-nak, bensőséges együttlétnek mondja.

Jézus nem valóságos Isten, csak theosz, isteni, isteni módon lévő.

Ezért a tanításért **Szamoszátai Pált** megfosztották püspöki méltóságától.

Követői közé tartozott **Antiokhiai Lukianosz, az antiokhiai egzegetikai iskola meg-alapítója.**

Az antiokhiai teológia tanításában alapvető jelentőséggel bírt Jézus emberségének a szerepe, akit emberi valójában Isten magához emelt, s mint ilyen, az első, aki az Istenhez vezető üdvösség útját végigjárta.

Lukianosz tanítványa volt Áriosz (Arius) is, aki által az antiokhiai teológia széles körben elterjedt.

Az ariánusi hitviták kezdete és története Nagy Konstantin haláláig

A Líbiából származó és az antiokhiai teológia szellemi továbbvivője Áriosz. Elképzeléseit 318-ban Alexandriában kezdte el hirdetni.

Tanításának főbb tételei:

- a fiú semmiből lett, tehát nem az Atya lényegéből született, ezért nem egylényegű vele;
- Jézus valóságos teremtmény, minden bizonnyal a legtökéletesebb, mert Isten mindent általa alkotott;

- A fiú nem örökkévaló, mint az Atya;

319-ben összehívták Alexandriában az afrikai püspököket és **Áriosz tanait eretneknek** nyilvánították, őt pedig kiközösítették.

Elítélése után Áriosz először Palesztinába, aztán pedig Nikodémiába ment, ahol pártfogásába vette őt Euszébiosz érsek. Az érsektől támogatva mindent megtett tanítása terjesztése érdekében.

Prédikált, írt, ájtatos énekeket szerzett, melybe belecsempézte nézeteit. A tanítás a nép körében gyorsan és erősen hódított, ezt elsősorban annak a monoteista szellemi áramlatnak köszönhette, mely a pogány korszak végén kiegészítette **a római vallási törekvést: a római vallás feladta a politeizmust, az arianizmus pedig a krisztológiát.**

Nagy Konstantin amikor látta, hogy Áriosz tanítása széles körben hódít, elhatározta a zsinat összehívását, melyre a kereszténység összes püspökét összehívatta Nikaiába (Nicea) 325-ben.

Kb. 318 püspök gyűlt össze. Az agg Szilveszter pápa megbízásából Hosius püspök elnökölt a zsinaton.

A zsinat az Atya és a fiú viszonylatában **kimondta az egylényegűséget (homo-ousios), ő tehát Isten az Istentől.**

Később, 381-ben a konstantinápolyi zsinat ugyanezt az egylényegűséget a szentlélekkel kapcsolatban is kötelező tételként tanította.

Bár a **zsinat elítélte Árioszt és a császár száműzte**, nem tört meg és sikerült elérnie, hogy a császár visszavonja a száműzetési parancsot. Sőt **nemsokára magát a császárt is megnyerte hite számára.** Ezzel hosszú és heves vita indult meg a két felfogás hívei között.

Konstantin császár uralkodása utolsó éveiben az ariánusok Bizáncban annyira megerősödtek, hogy sikerült kieszközölniük Athanasziosz alexandriai püspök, a szenthá-

romsághívók vezérének száműzetését. A császár is ariánusként hunyt el.

További küzdelmek Konstantin halála után

A császár egyik fia Constans (337-350) Nyugat uralkodója a nikaiai zsinat híveit támogatta, a másik fia Constantinus (337-361) Kelet császára az ariánusokat pártolta.

A zsinatok nem hoztak megbékélést. Kelet és Nyugat kölcsönösen kizárták egymást az egyház közösségéből. Így elindították Kelet és Nyugat közötti elidegenedés folyamatát. Constans meggyilkolása után **351-ben Constantinus egyeduralkodó lett, s így vallási téren is egységet akart. 359-ben a Rimini-i zsinaton győzelmet aratott az ariánusok.**

361-ben meghalt a császár, ezzel az arianizmus elvesztette az államhatalom támogatását. Másrészt az ariánusok is több pártra szakadtak.

A kegyelemdőfést **Nagy Theodosziosz császár (379-395) adta meg. Kötelezővé tette a szentháromságban hívő keresztény vallást.** 381-ben összehívta a konstantinápolyi zsinatot, mely elítélte az arianizmust, s a császár **az egész birodalomban eltiltotta az ariánus istentiszteleteket.**

A császár segítségére volt ebben a küzdelemben **Damanus pápa (366-384) is, aki eretnekségnek nyilvánította az arianizmust.**

Az arianizmus azonban az egyes germán népeknél még sokáig tartotta magát és csak a frankok megtérésével kezdett visszahúzódni.

Chlodowich, Pippin, Martell és Nagy Károly ariánusok ellen viseltek nagy háborúkat.

Míg végül 774 táján **Nagy Károly megtörte az ariánus longobárdok hatalmát.**

A megerősödő római egyház tűzzel-vassal védte hatalmát. Az ariánus iratokat elhamvasztották, s a felgyúló máglyák tüzei a genfi máglyáig lobognak.

Felhős Szabolcs

Forrásmunka

- *Kanyaró Ferencz: Unitáriusok Magyarországon tekintettel az unitarizmus általános történetére (1891. Kolozsvár)*
- *Dudek János: Az őskereszténységtől (1912. Bp.)*
- *Bangha –Borbály: Az ősegyház (1937. Bp.)*
- *Artner Edgár: Hitehagyó Julianus világ – és történelemszemlélete (1942. Bp.)*
- *Füzy Sándor: A kereszténység és pogányság szellemi küzdelme a II. és a III. században (Székesfehérvár, 1946.)*
- *Adriányi Gábor: Az egyháztörténet kézikönyve (München, 1975.)*

Farkas Árpád költői estje a Bartók templomban

A sepsiszentgyörgyiek régen tervezett találkozájának indult, de végül is „csak” Farkas Árpád sepsiszentgyörgyi unitárius költő és lapszerkesztő szerzői estje lett belőle, mert a szentgyörgyi lelkész úr erre az időpontra nem tudott felutazni Budapestre.

Ennek ellenére úgy érzem, hogy senkit sem ért csalódás, mert egy nagyon szép, hangulatos és felemelő érzéseket adó est élményeivel lehettünk gazdagabbak.

Sepsi Kovács Éva gondnokasszonyé (Bartók Béla Egyházközség) az érdem, hogy ezt az estet összehozta. A költő Sátoraljaújhelyre volt hivatalos, a Kazinczy Társaság hívta meg. Sepsi Kovács Éva segítségével onnan érkeztek a Bartók Béla Egyházközségbe.

Az estet **Rázmány Csaba** püspök úr szép áhítata vezette be. Majd a költő lépett az Űrasztalához és vázolta röviden életútját, majd felolvasta egy hosszú, kedves versét.

Elmondta, hogy 1944. áprilisában született Székelyszetmiklóson, amely egy nagyon kicsi falu. Mindössze 40 házból áll, de van unitárius temploma. Gyerekkorában nagyon szeretett templomba járni. Az ígét hallgatni. Nagypapjának csak 4 elemije volt, de kívülről tudta Petőfi összes versét. Így hát korán megismerkedett a költészet erejével, mert nagypapja sok Petőfi verset mondott el neki. A templomban hallottakról azonban nem tudta egyértelműen megállapítani, hogy mi miért vagyunk unitáriusok?

A faluba egy nagy dombtetőn keresztül jutva lehetett beérkezni. Nehéz dolog volt ide felkaptatni lónak és embernek egyaránt. Egyszer, amikor a dombra felkaptatva lihegtek, megkérdezte apjától, hogy **mit is jelent unitáriusnak lenni?** Erre az apja azt válaszolta, ez azt jelenti, hogy **mi vagyunk a szekér, a ló és a kocsis is egyszerre.**

Az első és a második házasságából is van egy-egy lánya. Az első házasságából származó református, a második lánya unitárius. A kisebbik lánya egyszer megkérdezte: **miért is vagyok én unitárius,** amikor a nővérem református? Erre a költő azt felelte: **mert egy az Isten!**

Majd azt fejtegette, hogy az életben egy nagy feladatunk és kötelességünk van, hogy **életünk végéig megmaradjunk embernek**, akárhogy is gyötör a kor és a sors. Kifejtette, az **Isten olyan, mint a levegő: szabadon lengedezik körülötünk**. Friss oxigénnel táplál, megsimogat, melenget, ha kell hűsít. Azt, hogy nagyon szeret az bizonyítja, hogy **nagy szabadságot adott nekünk**. Szabadságot, amellyel élnünk kell tudni. De nem szabadosságot, amivel vissza lehet élni. A tavaly december 5-i népszavazás nagy csalódottságot okozott valamennyiünknek. Sokan azt mondják: már nem vagyunk nemzet, csak birkanyc. Ezt hallottam a Széchenyi Művészeti Akadémián is a minap, amelynek tagjai közé választottak. Ez nagy megtiszteltetés számomra. Szerintem viszont **igenis van nemzet, csak nem látszik**, mert az elmúlt évtizedekben a hivatalos felfogás mindent megtett annak érdekében, hogy ne is legyen. Ezért **él rejtőzködve a nemzet** úgy, mint a bűvópatak. Sokszor ott jelenik meg, ahol nem is számítunk rá. De van! Ez biztos!

Mit mondhatnék még más magamról? Írtam néhány verset. Jót is, rosszat is. Mások azt mondják, hogy sok jót. Majd eldönti az idő. Írhattam volna többet is, de minek? A verseknek ma, közkeletű szóval élve, nincsen piaca. Ahogy mifelénk mondani szokták, mint ősszel a reteknek. Elég erőszakos ember nem vagyok. Nem szeretek verseimmel házalni.

Az a vers, amit most elmondok még a Ceausescu érában született. Ünnepi versnek lett volna szánva, de más lett belőle. Eppen 40 éves voltam, amikor 1984. augusztusában a főszerkesztőm kiadta nekem a feladatot, hogy írjak ünnepi vezércikket, augusztus 23-a, Románia felszabadulása alkalmából. Nem nagyon volt kedvem hozzá. Sok mindenből eredően. Pl. akkor kezdődött a Ceausescu-féle falurombolás, amely az én kis falumat is az elpusztítással fenyegette. Régi őseimre, szüleimre gondoltam, akiknek csontjait láttam, amikor kiástak egy új sírgödört. A gyökereimet féltettem. Ezért lett a szabad vers címe: **Sírából hajt ki az ember**. Valóban szívcsavaró, megborzosító gondolatokat tartalmazott. Visszatérő gondolatsora volt az, hogy „Énekeltem, csak félelemben.”

A költő ezzel be is fejezte rövid szereplését. Azt mondta, azért olvasta fel ezt a versét saját maga, mert nem szereti, ha jelenlétében színészek adják elő, mert ők mindig valamit vagy elvesznek belőle, vagy hozzátesznek, de nem azt adják vissza, amit ő gondolt, amikor e verseket írta. Mindezt bátran elmondta: **Incze Ildikó** jeles – általunk nagyon kedvelt és szeretett, bűbajos – színésznőnk jelenlétében. Nem törődve azzal, hogy ő emiatt esetleg megsértődik. De Incze Ildikó bátor volt és talpraesett. Felvette a költő által odadobott kesztyűt. Kipattant az egyik padsorból, odaállt az Úrasztalához és azt mondta: bár a költő jól leszólta a színészeket, ő mégsem sértődik meg és elmondja a költő egyik versét, remélve, hogy nem fogja elrontani, a költő szerint sem. És elmondta: az **Alagutat a hóban** c. versét. Káprázatos volt. Én végigél-

tem olyan teleket Erdélyben, a Székelyföldön, amikor embermagasságú hó esett és az emberek csak úgy tudtak az utcán közlekedni, hogy az út közepén egy hólapát szélességű ösvényt lapátoltak ki és 15-20 méterenként volt egy kör alakú kiterő, ahol a szembejövők egymást bevárták, mert az alagútban egyébként nem fértek volna el egymás mellett. Megrázó erejű vers és előadás volt a tomboló hóesés és az ember küzdelméről, a természet erőivel szemben. A vers csodálatos előadását nagy taps fogadta, ami templomban ritkán szokás. Azért nem is kellene ilyen „sikerorientált” eseményeket templomban rendezni, hanem inkább a közösségi, gyülekezeti teremben. A költő is megenyhült e csodálatos interpretáció hallatán. Egymás nyakába borultak a színésznővel. Meghatódottan csókolták meg egymást és ezzel ez a kínosnak indult est végül is „happy end”-del ért véget.

Majd **Faragó Laura** énekművésznő következett, aki a magyar népdal- és balladakincs autentikus tolmácsolásával vívott ki nagy hírnevet magának és nyerte el a Magyar Örökség kitüntető címet is. Ő rekedtségére hivatkozva most nem énekelt, de egy nagyon furfangos és megható **csángó népmesét adott elő**, amelyet 1934-ben a budapesti Eucharisticus Kongresszus alkalmával Magyarországra látogató moldvai csángó asszonyoktól gyűjtött fel **Bartók Béla** híres zeneszerzőnk. Később Domokos Pál Péter csángó népballada gyűjteményében is megjelent. Címe: **A két testvér**. A történet röviden arról szól, hogy 3 arató lány a mezőn meglátott egy bojér (bojár) fiút, aki a legszebb lányt elvette feleségül. A lány megígérte, hogy szül neki 2 szép fiúcskát. Az egyiknek egy Hold, a másiknak egy Nap lesz a homlokán. (A székelység jelképei.) A kis gyerekeket aztán egy cigányasszony ellopta és elföldelte, hogy a bojér fiú az ő szépséges lányát vegye feleségül. Így is történt. A 2 kisfiú testéből 2 fa nőtt ki. Azon madarak daloltak. Majd a patakba dobva halak lettek. Aztán ismét emberek. Apjuk felismerte őket a homlokukon lévő Holdról és Napról és örömmel ölelte őket át. Ez a történet a székelység illetve a csángóság elpusztíthatatlanságának, életerejének kozmikus magasságokba emelt, szárnyaló himnusza, legendája. Ez az előadás is frenetikus sikert aratott.

Végül **Balácsi László** újraválasztott főjegyző verses köszöntője következett, egy **Wass Albert vers énekes előadása formájában**. A címe az ismert népdallal azonos volt: **Szeretnék szántani, két ökröt hajtani**. Ez is nagy sikert aratott és az est méltó befejezésének lírai aláfestését adta.

Utána a résztvevők átvonultak a gyülekezeti terembe, ahol hosszú sorokban várakoztak a költőnek egy, a **Püski Kiadónál** megjelent kötetének dedikálására. A kellemes hangulatú és lélekemelő tartalmú estet közös vacsora, borozgatás és baráti eszmecsere zárta. Köszönjük **Sepsi Kovács Éva** gondnokasszonynak és az est minden szereplőjének ezt a szép estét és várjuk a hasonló sikeres folytatásokat. Főleg a sepsiszentgyörgyiek baráti estjét!

Krónikás

Személyes emlékeim Farkas Árpádról

2005. április 10-én értékes rendezvényre került sor a Bartók Béla Gyülekezetben, amelynek vendége Farkas Árpád sepsiszentgyörgyi unitárius költő volt.

Engedjék meg, hogy ezzel kapcsolatban egy személyes élményemet leírjam. A 80-as évek elején még szinte csak titokban lehetett foglalkozni egyes nemzeti értékeinkkel. Hála Istennek voltak olyan emberek, akik mindent megtettek, hogy e kincseket minél többen ismerjük meg. Ekkor alakult egyebek mellett a **Népművészeti Baráti Kör** és a **Forrás Kör**. E tömörülések képviselői többször megfordultak Egyházunknál is és igyekeztek „elfelejtett” vagy szándékosan háttérbe szorított értékeinket bemutatni. Az említett nagyszerű emberek, ill. alkalmak „nyitották ki a szememet” és nagyban hozzájárultak mai értékrendem kialakulásához. Visszatérve a 24 évvel ezelőtti időszakra, 1981-ben egy napon feladó nélküli levél érkezett a címemre. A borítékot kibontva meghívót vettem ki belőle. Egy őszi vasárnap délután a **Műegyetem Kruspér utcai kollégiumába látogattam el Farkas Árpád sepsiszentgyörgyi költőt**, akiről sajnos korábban nem hallottam, valamint Balázs Éva erdélyi színművésznőt. Ezen az alkalmon hallottam először Farkas Árpád verseit és

igen mély benyomást keltettek bennem. Emlékszem, hogy utoljára a művésznő az **„Alagutak a hóban”** c. költeményt mondta el. Igen megrendített ez mű. Néhány hónappal azelőtt jártam először Erdélyben. Az ott személyesen tapasztaltak és Farkas Árpád nagyszerű verse is rádöbentett, hogy micsoda felbecsülhetetlen értéket jelent számunkra Erdély és milyen veszélyben él az akkor még kétmillió magyarországi. Mégsem szabad feladni a reményt. Mára bizonyos tekintetben már tapasztalhatók kedvező változások, de mondhatni, hogy még legalább annyi baj, nehézség is sújtja e „nemzettestet”. Bár **összességében az ország rosszul vizsgázott 2004. december 5-én**, amiért én is szégyellem magamat (annak ellenére, hogy a mi családunk szavazatai nem járultak hozzá a kedvezőtlen eredményhez), hála Istennek vannak még emberek, akik e sérelmen felül tudtak emelkedni. A maguk módján mindenkor azt nézik, hogyan tudnak segíteni a magyarság helyzetén. Farkas Árpád is kiváló képviselője ennek az áldozatos munkának, amelyért csak köszönetet tudunk mondani neki.

Hegedűsné Pálfi Csilla

FELEKEZETI EGYHÁZJOG

Az Unitárius Élet olvasóinak szánt rövid recenziók sorában idén harmadikként a 2004. tavaszán megjelent FELEKEZETI EGYHÁZJOG című kötet ismertetésére azért is vállalkozom, mert a többszerzős műben az unitárius fejezetet jegyezhettem. A kötet tulajdonképpen második (javított, bővített) kiadása a FELEKEZETI EGYHÁZJOG MAGYARORSZÁGON című könyvnek, mely 1994-ben látott napvilágot. Szerkesztője is ugyanaz a prof. dr. Rácz Lajos, – az ELTE AJK Egyetemes Állam- és Jogtörténeti Tanszékének tanára. A HvgOrac Lap- és Könyvkiadó Kft. az 520 oldalas kötet gondozásával jó munkát végzett és így nemcsak az érdeklődő nagyközönség, hanem a szakmabeliek kezébe juthatott fölfrissített összefoglalás. Mivel pedig (oktatási szempontból) vizsgaanyagról van szó, – a mű tankönyvként szolgál azokon a főiskolákon és egyetemeken, ahol kötelező vagy fakultatív jelleggel tantárgy az egyházjog.

A FELEKEZETI EGYHÁZJOG tíz fejezetből áll. Ebből két általános tematikájú a jogtörténehez (már említett) Rácz Lajos írt, ezek: „A felekezetek kialakulása és jogállása Magyarországon”, továbbá „A reformáció egyházszerkezeti változásai”.

A többi fejezetet az egyes vallásfelekezetek jeles képviselői (kutatók, egyházjogászok stb.) jegyzik; helyszűke miatt – sajnos – csak felsorolásra szorítkozhatom. Ime a sor (a már említett unitárius részt leszámítva):

- * A katolikus egyházszerkezet története, (Beke Margit)
- * Katolikus egyházjog, (Antalóczy Péter)
- * Az ortodox kánonjog, (Berki Feriz)
- * A magyarországi evangélikus egyház alkotmányának kialakulása, (Boleratzky Lóránd)
- * A hazai református egyház története, (Bajusz Ferenc)
- * Református egyházjog, (Szathmáry Béla)
- * Az izraelita felekezet joga, (Szathmáry Béla)

Hangsúlyozni kell, hogy az ismertetett mű nem tanulmánykötet, mivel a szerkesztő tananyagnak szánta s ezért didaktikai szempontok is vezérelték. A szerzők a magyarországi történelmi egyházak illetve felekezetek történeti (jogtörténeti) és főként hatályos joganyagát mutatják be s ebben az értelemben a könyv „egyedi darab”, ti ilyen jellegű munka a XX.század eleje óta hiányzott e jogterület piacáról... – Az már más kérdés, hogy a hasonló fontosságú ún. állami egyházjog feldolgozása és beillesztése e kiadvány kereteit szétfeszítette volna, – így annak bemutatása külön – már megjelent vagy ezután megjelenő kötetekben keresendő illetve található, (lásd például Schanda Balázs: *Magyar állami egyházjog*, Budapest, Szent István Társulat, 2000).

dr. Lőrincz Ernő

Szinte Gábor beszámolója óriási faliképeinek franciaországi sikeréről

Kedves Barátaim!

Szeretnék híradással lenni mindazoknak, akik szeretetükkel, érdeklődésükkel, többen anyagiakkal, támogattak vállalkozásomban, ott voltak a bemutatókon, és érdeklődnek az ügy jelenlegi állásáról.

Április 12-én sikeresen kiszállítottuk a képeket.

Saint-Simonban

rendkívülien gondoskodó és meghatóan figyelmes fogadtatásban volt részünk. A templom tökéletes állványzattal várt, kitűnően elszállásoltak. Ünnepelesen fogadtak, a polgármester és a megyei közigazgatási vezető üdvözölt bennünket, én beszédben mondtam el céljainkat. Ezt követően felmértük a templom építészeti állapotát, és itt ért a legnagyobb öröm. A falak kitűnőek, semmilyen állagsérülés nem tapasztalható, egész télen fűtik, nagyteljesítményű befűvő fűtéssel, úgyhogy a 7 méteres állványzaton ingujjban dolgoztunk, miközben kint esett a hó, ezáltal sehol sincs nyoma penésznek. Így a különlegesen alapozott vásznakot közvetlenül a falra ragasztjuk, mert ezáltal teljesen falképet hatást érünk el, és semmi nem fenyeget későbbi romlással.

Elvégeztem az apszis helyszíni festését, a falat csak le kellett mosni alkohollal, teljesen sima, hibátlan felületet nyújtott. Munkatársaim végzik a ragasztást és a felső és alsó vonalban plasztikus keretek felszerelését.

Eközben a község elhalmozott bennünket szeretetük sok jelével. **Rendkívül büszkék a művekre, melyek szülöttük, II. Szilveszter érdemeit érdekesen mutatják be.** Kitűnő világítást fognak felszerelni mintegy 50 legmodernebb rejtett kis reflektorral. Audio kísérő szöveges berendezés fogja a látogatókat tájékoztatni, de nagyon örültek az általam kiadott ismertető könyvnek.

A templom fekvése rendkívül kedvező. Ez a terület **természetvédelmi övezet**, Európa legnagyobb kialudt vulkánjai 2500 km kerülettel itt tiszta bazalt tömböt alkotnak, amelyeket évszázados erdők, szorosok, patakok tagolnak, rajtuk gyönyörű várak a X-XVII. századból, kis városkák, mesebeli környezetben. **Óriási a nyári és téli turizmus.** Most is láttunk szervezett csoportokat,

kerékpáron és gyalog nekivágni a hegyekbe vezető utaknak.

Mindennek központja és végső úticélja a „**Puy Mary**” nevű vulkáncsúcs. Ide vezetnek az utak, ahonnan **Európa legszebb kilátása nyílik**, csilgalalakban szétágazó völgyekre. Ehhez a **csúcs-hoz vezető főút legelején, az út mellett áll Saint-Simon temploma a falképekkel**, melyeket ők freskóknak neveznek. Ez azt jelenti, hogy miután hatalmas táblával, rajta Szilveszter profiljával felhívják a figyelmet, hogy itt látható, ahogy ők fogalmaztak: „**A francia Sixtus kápolna**”, oda mindenki be fog menni. Éjszaka ki lesz világítva.

Ezáltal a Szent Korona és Szent István ott fogja hirdetni az egész világnak, hogy Magyarország a legelső Európát megalapító államok közt volt, amikor a mai országok legtöbbje még nem létezett.

A Külügyminisztérium, a miniszterelnökség, a párizsi magyar intézet elzárkózott minden segítségnyújtástól. Mi meglegszünk azzal, hogy a széles lakosság segítségével és saját erőből bemutatkozunk az egész világ előtt.

A **június 25-i felavatást** nagy erővel rendezik meg, összekötve egy **aurillaci „Az európai ízlés” fesztivállal**, ami 24–26-ig tart, nemzetközi részvétellel. Minderről egy önkéntes magyar csoport a kezdetektől filmet készít.

Budapest, 2005. április 26.

Szinte Gábor

Szinte Gábor legújabb könyvének bemutatója a Heltai Unitárius könyvesboltban

A Pécsi Püspöki Programiroda, a Független Honvédhagyományőrző Szövetség és a Makrovilág közösen szervezi:

TÖRTÉNELMI ZARÁNDOKLAT SAINT-SIMONBA (Franciaország)

Szinte Gábor falképeinek felavatására.

(II. Szilveszter pápa élete, szent István megkoronázása – 110 m²)
június 22-27. – 69.870 Ft/fő, ill. 84.950 Ft/fő

Főhajtás az Erdélyi Mártírok kopjafájánál Brennbergbányán

2005. március 30-án a **Soproni Erdélyi Kör** és a **Ny. Magyarországi Egyetem Erdómérnöki Karának** képviselői–városi polgárok, egyetemi tanárok és hallgatók – bensőséges kis ünnepség keretében emlékeztek, a Sopron melletti, egykor szénbányászataról híres, határszéli kis falu: **Brennbergbánya Kovácsvágás** nevű faluközei erdőrészén, az 1944. március 30-án a visszavonuló SS-katonák által itt ártatlanul kivégzett **4 erdélyi mártír** hittestvérünk emlékére felállított kopjafájánál.

*Dr. Ury Előd a soproni Erdélyi Kör elnöke
az ünnepi szónok*

Rendszeres Olvasói még biztosan emlékeznek rá, hogy ezzel a történettel az **Unitárius Élet 2004. évi 1-es számában** már foglalkoztam a kolozsvári Keresztény Magvető 2000. évi 1–4-es összevont száma alapján. A történetről én már 2000. év elején hallottam **Dr. Tompa Károlytól**, a Soproni Egyetem ny. erdészeti professzorától, akivel a Sopronban élő erdélyiek és unitáriusok után kutatva találkoztam. Ő mesélt először nekem erről, mert ő tárta fel ennek az egész történetnek a hátterét, egy szemtanú vallomása alapján. Ezt itt most csak röviden idézem fel. Részletesebben elolvasható az UNÉL 2004/1-es szám 25. oldalán. A lényeg, hogy **dr. Ferencz Sándor** a kolozsvári Unitárius Főgimnázium egykor híres természetrajz tanára, neves zoológus, később a Máramaros-szigeti főgimnázium igazgatója, az oroszok bejövetele előtt Sopronba menekült, ahol öccse erdészhallgató volt. A Mátyás király utca 8 szám alatti **Erdélyi Kollégiumban** laktak, de az egymást érő bombázások elől a vasútállomás közeléből a békésebbnek hitt Brennbergbányára költöztek ki, ötöd magukkal. Köztük volt a **2 Ferencz fivéren** kívül a **Csaszlava házaspár** – ahol a feleség az egyetem könyvtárosa volt – és egy **Brunner nevű kohász szakos hallgató**. Két volksbundista nő feljelentette őket az SS-nél, hogy ezek az ismeretlen emberek biztos kémek és az **5 ártatlan embert 1944. március 30-án, néhány nappal a magyarországi háborús harcok befejezése előtt itt a németek kivégezték**. Csaszlava Jenő halottnak tetette magát és amikor a németek elvonultak, súlyosa sebesülten bevonszolta magát a 12 km-re lévő városba, ahol a kórházban sikerült megmenteni az életét. Három nap múlva elmesélte ezt a borzalmas és véres történetet az erdélyieket összefogó Tompa Károlynak, aki intézkedett, hogy a bűnösöket elfogják. Ez sikerült is. Sőt még a bíróság elé állítás is, de a kivégzésük előtti éjszakán a börtönből sikerült megszökniük, – valószínűleg külföldre távoztak. Őket azóta sem sikerült megtalálni. Dióhéjban

ennyi a szomorú történet lényege. Megemlékezésemet szó szerint a következőkkel zártam: „Úgy gondolom, hogy mind a soproni erdélyi, mind az unitárius közösségnek **minden év március 30-án** illő lenne megemlékezni, az öt ártatlanul elpusztított mártír életéről. Legyen ez a soproni unitáriusok tavaszi búcsújáró napja, a közeli kies Brennbergbányára.”

Felvetésemet csak az **Erdélyi Kör szívlelte meg**. **Dr. Ury Előd** fogorvos urat és barátomat kell ezzel kapcsolatban megemlítenem, aki a **Sopronban és környékén** élő több mint **300 erdélyi** legfőbb vezérégyénisége, bőkezű mecénása, valóságos patrónusa, egy kitűnő ember. Az ő itteni profétikus tevékenysége az erdélyi közösség nagy-nagy nyeresége, amit csak tisztelettel és felsőfokú jelzőkkel lehet illetni. Ury doktor az 1990-es emlékezetes, tragikus márciusi marosvásárhelyi események után került át Szászrégenből Sopronba. Pár éve vezet nagyon sikeresen az itteni Erdélyi Kör tevékenységét. Szinte nincs olyan hét, hogy a Körnek ne lenne valamilyen jelentős kulturális, vagy közéleti eseménye, – előadás, zenés est, de főleg képzőművészeti kiállítás! – a **Fővényverem utcai Erdélyi házban**. Ezt egy régi romos poncichter házból az Erdélyi Kör tagjai saját költségükre újították fel, méghozzá olyan gyönyörűségeken szépen, hogy azóta is csodájára járnak még a Sopronban látogató külföldiek is! Csak érdekességként említem meg, hogy évente mindössze kétszer(!?) a **soproni unitárius szörványgyülekezet is itt tartja az istentiszteleteit**.

Visszatérve az ünnepségre: a Kovácsvágáson – amely egy elég mélyfekvésű terület, – két meredek domboldal között egy földút vezet be a hegyek közé. A földúton tengelyig ért a sár, csak az oldalán lehetett közlekedni, mert az út – ahogy lenni szokott – a vízlevezető árkot is pótolja. A falu végétől alig 200 métere egy szép kis tisztás előtt a **domboldalban áll az emlékek kopjafa**. Mellette balról a mártírokra emlékeztető faragott, üvegezett **emléktábla**. Jobbra a **dr. Tompa Károly emlékpád**.

A kopjafa két oldalán az Erdészeti Kar hallgatói álltak díszőrséget. Az emléktábla előtt a helyi kétnyelvű ált. iskola tanulóinak kis csoportja állt, akik Marlene Ditrich neves német színésznőnek (a Két Angyalnak) egy híres háborús dalát (hol vannak a katonák?) adták elő versszakonként felváltva németül és magyarul. Az emlékbeszédet **Ulrich Erika** az iskola igazgatónője tartotta. Felidézve a 60 évvel ezelőtti történet szomorú eseményeket. Bár érdekes módon kihagyta belőle volksbundista nőket és az SS-katonákat, továbbá azt, hogy a bűnösöknek sikerült a felelősségre

Főszerkesztőnk koszorúzás után a kopjafájánál

vonás elől külföldre szökniük. Tárgyi tévedés, pedig az volt, hogy az elhunytakat úgy állította be, mintha azok, mint evangélikusok lettek volna és ezért az evangélikus egyház szertartása szerint az evangélikus temetőben temették el őket. **Az unitáriusokról egy szót sem ejtett.** Sajnos az igazsághoz tartozik az is, hogy a soproni szórványgyülekezet tagjai közül akik a statisztika szerint Sopronban 25-en kellene legyenek! – senki sem képviselte magát.

A következő felszólaló dr. **Ury Előd** volt, aki elmondotta, hogy az erdélyi diákoknak már a 270 éves múltra visszatekintő **selmecbányai Bányászati Akadémián** is volt külön szakcsoportjuk, mégpedig a legnépesebb. Aztán amikor az Akadémia 1920-ban átmenekült Sopronban itt is a legnépesebb csoport volt. És ez a kommunista hatalomátvételig, 1948-ig fennmaradt.

Őt dr. **Mészáros Károly** dékán emlékbeszéde követte, aki az erdész és kohász hallgatók kapcsán az Egyetem mártírjainak nevezte őket és felszólította a hallgatókat, hogy őrizzék meg és ápolják a mártírok emlékét. Egyébként az egész emlékhelyet a Soproni Tanulmányi Erdőgazdaság (az Egyetem tangazdasága) alakította ki, amelyért őszinte tisztelet és hála a Tangazdaság vezetőinek és dolgozóinak. Végül egy pályatárs az idős **Zathureczky Jenő** emlékezett meghatott szavakkal a korán mártírhalált halt évfolyamtársakra. Az Erdészeti Kar hallgatói elénekelték a bányász és az erdész himnuszát. A koszorúzás során koszorút helyezett el a kopjafánál **Firtl Mátyás** a város Fideszes képviselőjelöltje, **Ury Előd** és a helyi elemi iskola. A soproni unitárius gyülekezet nevében, pedig e cikk szerzője. Az unitáriusok koszorújának felirata a következő volt. **„Emléketeket örökre megőrizzük – a Soproni Unitárius Gyülekezet”.**

Nagyon szép, felemelő és emlékezetes megemlékezés volt. Az ünnepélyen mintegy 80-100 fő jelent meg. Többen az elhunytak Franciaországban élő rokonai és leszármazottai. Remélhetőleg a következőkben évről-évre növekedni fog a megemlékezők száma és a

A megemlékezés résztvevőinek egy csoportja

kopjafa egész évben az erdélyiek, a székelyek, valamint az unitáriusok állandó zarándokhelye lesz. Egyébként a az említett helyszínre Sopronból a **Lackner Kristóf utcai busz buszvégállomással szemben induló 14-es városi járat**tal, – amely fél óránként közlekedik – lehet kijutni **Brennberg-bányára**. Ott a végállomáson kell leszállni és a harangláb felé kell felmenni egy kis dombra. Majd onnan le a Gesztenyész völgybe, ahonnan egy aszfaltút kanyarulata után, máris megpillantható az a közeli keskeny völgyben húzódó házsor, amelyet Kovácsvágásnak hívnak, és ennek szélén van az említett erdőrész, az emlékkopjafával. Az egész mindössze egy negyedórás, 20 perces könnyű gyalogsétát igényel. Minden kedves testvérünknek és érdeklődőnek jó utat kívánunk ehhez a felfedező túrához.

Krónikás

Imapályázatunkra érkezett

A budapesti Julianna Ref. Ált. Iskola tanulói ezeket az imákat szokták elmondani, amelyet úgy vélünk, hogy unitárius gyerekeink is követhetnék

Ajánlom minden magyar gyereknek.

*Köszönöm Istenem szép magyar hazámat,
Erdőt, mezőt, hegyet, napsugaras tájat.
Ahol megszülettem, ahol gyermek lettem,
Ahol a csillagok ragyognak felettem. Amen*

Istentisztelet előtt:

*Szent házadban megjelentem,
Én Istenem áldj meg engem.
Hadd dicsérlek buzgón Téged,
vésd szívembe szent Igédet! Amen*

Istentisztelet után, templom elhagyása előtt:

*Szent házadból eltávozva, Atyám arra
Kérlek, hogy lehessen megtartója a Te
szent Igédnek! Amen*

További imák:

Tanulás előtt:

*Tanulásom kezdetén,
Jó Istenem, kérlek én:
Segítsd gyenge erőmet,
Hogy műveljem lelkemet,
Adjad, legyek figyelmes,
Hogy örömet szerezzek
Azoknak, akik nevelnek. Amen*

Tanulás után:

*Mennyei Jó Atyám,
Hálát adok Néked,
Mert velem voltál ma is
Érőd segítséged.
Áldásodat kérlek,
Add rám és munkámra,
Hogy szívem örökké
Jóságodat áldja! Amen*

Ebéd előtt:

*Jövel Jézus légy vendégünk,
áldd meg amit adtál nekünk. Amen*

Ebéd után:

*Aki, ételt, italt adott, annak neve
legyen áldott. Amen*

Hittan óra után:

*Unitárius magyar vagyok, amíg élek az maradok,
megígérem, megfogadom, hogy hitemet
holtig vallom. Amen*

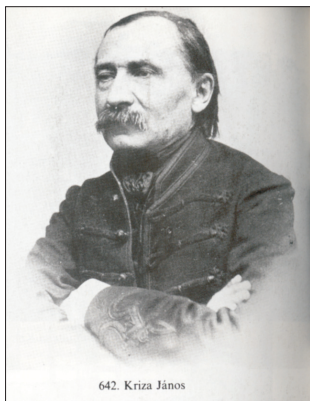
Budapest, 2005. január 24.

Beküldte: Elekes Hajnal

Bartók Béla Unitárius Egyház presbitere

Hálásan köszönjük! (Szerk.)

Emlékezés Kriza Jánosra halálának 130. évfordulóján

642. Kriza János

Kriza János unitárius püspök a székely népköltészet gyűjtője, a népies költészet jeles képviselője 130 évvel ezelőtt 1875. március 26-án 64 éves korában váratlanul elhunyt. Tele volt tervvel a *Vadrózsák* második kötetének kiadását illetően, az egyháztörténet megírására vonatkozóan és az egyházi iskolák megreformálásával kapcsolatban egyaránt. Élete 130 évvel ezelőtt lezárult, de neve ma is él, működésének hatása korunkban is érezhető, jelentősége a magyar kulturális életben elvülhetetlen.

Kriza János Nagyajtán született 1811. június 28-án. Szegény lelkészcsalád elsőszülött fia volt. Apja a kiterjedt rokonsággal rendelkező torockói Kriza család sarja balesetben vesztette el fél kezét, ezért küldték tanulni, de a családi összetartozás egész életen át megmaradt. Torockón járt az ún. partikula iskolába, a gimnázium alsó tagozatát tíz éves korától ott végezte, és tanult meg latinul, németül verselni, előadni 10-14 éves korában. A családi hagyomány szerint a Krizák bányászok voltak, és a hajdani aranybányák egyik vezetője volt Kriza, kinek neve a görög chrysos (arany) szóból származik. A polgárosodó életű városban ismerte meg a székely emberek nehéz sorsát, küzdelmes életét, előrevívó igényességét, kitartó helytállását. A hosszú hideg téli esteken, amikor a ház népe összegyűlt, a gyér világítás mellett, hangos olvasással tette közkinccsé a *Bibliát*, *Hármas Históriait*, *Hét Bölcs Mesterekről* szóló írást és más népszerű könyvet, a korábbi századok irodalmi alkotásait.

A reformkor szellemisége megérintette Székelykeresztúron, a kollégiumban, a székely ifjak különböző helyről összesereglett közösségében. Az országért tenni kész művelt emberek a magyar irodalmi élet kiterjesztését vállalták, ezzel együtt a nemzeti kultúra megismeréséért fáradoztak, a kulturális örökség feltárására törekedtek és a műveltség általánossá tételét szorgalmazták. Gimnazistaként olvasóként szervezett, ahol egymás verseit, meg a kor híres költőinek, íróinak műveit ismertették. Kolozsváron teológus korában algimnáziumi tanulókat tanított, és elhivatott értelmiség megteremtésén fáradozott miközben a tandíjmentességért dolgozott. Később a teológia könyvtárának felügyelője lett, ami rangot, meg-

tiszteltetést jelentett, de egyben lehetőséget széles körű ismeretek megszerzésére. Kolozsváron jogot, teológiát, filozófiát, bölcséletet tanult. Rendszeresen írt és fordított verseket. Saját és mások írásait később a *Remény* és az *Athenaeum* című zsebkönyvekben tette közzé. Epigrammáiban a társadalom hibáit, gyengeségeit pellengérezte, a szonettjei az emberi érzések mélységeit fejezik ki, a népies hangú dalai az egyszerű emberek életét, gondjait emelték a költészetbe, miként később Petőfi tette.

A teológiai stúdiumok befejezése után 1935-ben a kolozsvári unitárius egyház papjává választotta, de a régi szokáshoz híven előbb külföldi tanulmányútra küldte. Berlinben az újonnan alakult Friedrich-Wilhelm Univeristát a protestáns világ pezsgő életű központja volt. Ott tanítottak a Humboldt testvérek, míg a humán területen felbecsülhetetlen Jacob és Wilhelm Grimm tevékenysége, akik megírták a német mitológiát, kiadták a német mese és mondagyűjteményt, nyelvtörténetet és más, korábban ismeretlen tudományos eredményeket. A berlini évek tudatosították Krizában a magyar kultúra értékeinek sajátosságát, egyediségét, felbecsülhetetlen értékét.

A költészet útján

A külföldi tanulmányút, a nélkülözésekkel teli két év próbára tette fiatal szervezetét, és hazatérte után a betegsége kényszerpihenőt diktált. Ez idő alatt szedte rendbe verseit, fordította le Milton *Az elveszett paradicsom*ának egyes részeit, Byron szenvedélyes hangú verseit, Lamartine prózáját, Heine bús költeményeit, az orosz népdalok első válogatása mellett még sok egyebet. Mindezek ismeretében Toldy Ferenc javaslatára 1841-ben a Kisfaludy Társaság irodalomtudósai Krizát az Akadémia tagjai sorába választották. Kriza akkor 30 éves volt, Erdély elismert költője, későbbi tudósa, püspöke. A korabeli sajtó azt írta: „Kriza három év alatt Erdély társ nélküli népdalnoka lett.” A későbbi irodalomtörténet igazolta a megállapítást, amely szerint Petőfi legjelentősebb elődei között van a helye, aki megteremtette az irodalmi népdalokat, azt az új irányt, amely szerint a falvak lakói, sajátos életformájuk, nehéz sorsuk a maguk világában lett a költészet tárgya, és nem is a rousseaui romantika köntösébe bújtatva. Költeményeiben először jelent meg a magyar költészetben a határőr-szolgálatú székelyek sorsa a paraszti élet és a katonakötelezettség kettős terhe az *Erdővidék az én hazám* kezdetű versben.

A székely népköltészet felfedezője

Az ígéretes költői pálya megtört, de 1842-ben már új feladat előtt áll, a székely népköltési gyűjtemény kiadását szorgalmazza. Önvallomásában írta: „Székelyföldön járásom alatt jöttem véletlenül azon észleletre, mily sok ily régi kincs hever senkitől sem figyelve meg a nép alsó rétegeiben, s attól fogva ez egyet számtalan foglalatosságaim közepette sem vesztetem el szemem elől, magam is

gyűjtöttem mind Székelyföldön jártamkor, mind pedig Kolozsvárt lakó sok-sok férfi és asszony embereknél.” Kiadásra vonatkozó felhívása gyér visszhangra talált, amit tovább nehezített a szabadságharc, a diktatúra, a kultúrát bénító abszolútizmus. Így a már összegyűlt alkotások csak két évtizeddel később jelentek meg Gyulai Pál szorgalmas biztatására, gróf Mikó Imre anyagi támogatásával, Stein János gondos nyomdai munkája nyomán.

A *Vadrózsák. Székely Népköltési Gyűjtemény* mindmáig a legjelentősebb, legismertebb népköltészeti kiadvány. Az eredeti kiadást számos újabb követte, nincs száma, hány válogatás merített belőle. Tankönyvek, antológiák élére kerültek Kriza balladáái, és mára a költészetünk, műveltségünk elengedhetetlen része. Ezernél több népdal, hetvenöt népmese, sokszáz mondóka, táncszó, találókérdés, tájszógyűjtemény, nyelvi sajtóság leírása olyan kincsesbánya, amit az érdeklődők szakemberek újra és újra felfedeznek, de mindmáig kellő mélységben nem ismernek. Egy mindaddig ismeretlen világ tárult a magyar kultúra iránt érdeklődők elé. Új volt annak ellenére, hogy a szabadságharc előtti években napvilágot látott Erdélyi János által szerkesztett *Népdalok és mondák* három kötete.

Kriza különös érdeme a népballadák felfedezése. A *Vadrózsák* megjelenése előtt már közölt néhány balladát például a féltékeny és kegyetlen Barcsairól, a falba épített asszonyról Kómúves Kelemennéről, az elcsábított asszonyról, Molnár Annáról. Az újságok révén vagy előadásokon megismert balladák a nemzeti kultúráért felelősséget érző széles közönségben jelentős hatást váltott ki. De amikor a *Vadrózsákban* harminc ballada látott napvilágot, az kulturális reveláció lett. Valóságos ballada-láz tört ki. Arany János az eltűnt hősepika maradványaként ünnepelte, és azt állította, hogy nincsen olyan költészet, amely versenyezhet a balladáival. A rövid tömör versben a tragédia, líra és drámaiság olyan összhangot alkot, amelyre máshol nincs példa. Témaköre az emberi érzelmeket kifejezni képes emberi sorsok változatai. A balladák elsősorban a szerelemről és a családon belüli konfliktusokról szólnak, és a tragédiák bemutatása az érzelmileg motivált hallgatóságban katarzisz élményt vált ki, megoldás lehetőségét, a megnyugvást ígérve. Az egymástól eltiltott szerelmesek tragédiája többféleképp ismerhető meg Kriza gyűjteményéből. Kádár Katát a legény anyja feneketlen tóba vetteti, Szép Júlia édesapjától a kedvesének a fejét kapja ajándékba. A hűtlen asszonyra is kegyetlen halál vár, mert a féltékeny férje szurokba mártva, gyertyaként égeti el mindenki számára elrettentő példaként. De van tréfás ballada is, amikor a csalfa asszony ügyesen bújtatja el titkos szeretőjét, elkerülve az összecsapást, vagy máskor átlátszó tréfát talál ki. A társadalom íratlan törvényeit, a szabályok sérthetlenségét, és az emiatt kialakult feszültséget hirdetik a balladák. A mostoha és az árva konfliktusa, az idegenbe szakadt asszony szívtelensége, a bánatában halálba menekülő ember szenvedése mind-mind olyan téma, amelyek ma sem vesztek aktualitásukból. A ballada éppen ezért közel áll hozzánk, bár ritkában hallhatjuk, mint Kriza korában.

A ballada felfedezése indította el az összehasonlító kutatást. Kriza Jánost megvádolta egy ro-

mán újságíró, hogy románból fordította. A szerény, sok nyelvet beszélő Kriza románul nem tudott, és személyes támadásnak vette a gyanúsítást. Megsokszorozódott szorgalommal egyre többen gyűjtötték a balladákat, bebizonyítva, hogy azok a magyar nép kultúrájának részei. Az adatokból kiderült, hogy egyes témák más népnél is megtalálhatók, bár azok formája vagy tartalmi mondanója egymástól eltérőek lehetnek.

Az unitárius püspök

A népköltészet értékeinek felfedezésén túl Kriza János nagy érdeme az unitárius egyház korszerűsítése. Az abszolútizmus idején egy évtizedig tilos volt püspököt választani. A vezető nélkül maradt egyház 1861-ben püspökké választotta Kriza Jánost Tordán, abban a városban, ahol a világon először nyilvánították ki a vallások közötti egyenlőséget. Feladatul tűzte ki a régi közösségek és iskolák megerősítését, a papképzés és a teológiai oktatás modernizálását, ezen túl fontosnak tartotta a nemzetközi kapcsolatok kialakítását, a külföldi szakirodalom magyar nyelvű közzétételét sok egyéb mellett. A vasút és autó nélküli világban személyesen kereste fel a legeldugottabb vidéken az unitárius közösségeket hitet és erőt hirdetve a megmaradás reményében. Közben a kolozsvári közeletben többféle szerepet vállalt, a szerény jövedelmű egyház érdekében. Sok időt igényelt a „zsurnalista feladat” (az ő szavait idézve). Újságcikkekben fogalmazta meg a számára fontos kérdéseket. Segítette a szegény sorsú gyerekek nevelését. Otthonában ingyen szállást és kosztot kapott sok lelkész gyereke, és kiállt a nőnevelés mellett. A tanítónő-képzést elsők között szorgalmazta. A sokirányú tevékenységéről mindmáig nincs kellő áttekintés.

Kriza János püspöki működésének eredménye az angol unitárius egyházzal kialakított, mindmáig meglévő gyümölcsöző kapcsolat. Ő újította meg az egyházi énekeskönyvet, különös tekintettel a halotti énekekre, és írta meg az unitárius himnuszot az egyház fennállásának háromszázadik évfordulójára. Máiig érvényes az általa összeállított káté, az unitárius hitvallás. Egyházi beszédeit, imáit úgy írta, hogy azok keresztül nevelje, befolyásolja a nehéz sorsú gyülekezetet. Megalapította a *Keresztény Magvető* című, mindmáig jelentős unitárius folyóiratot, hogy az új eredmények, eszmei értékeket hirdető vitairatok, tudományos igényű írások minél szélesebb körhöz eljuthassanak.

Kriza János művelődéstörténeti jelentősége a kor történelmi és társadalmi viszonyainak ismeretében érthető meg. A reformkor irodalom központú világában az olvasáskultúra terjesztéséért küzdött, a népköltészet felfedezésekor a magyar kultúra ismeretlen kincseit gyűjtötte össze, a magyar alapítású unitárius egyház megújulásáért fáradozva a reformáció hazai képviselőjének vállalatában alkotott maradandót. A szerény, halk szavú Kriza 130 éve elköltözött, de ránk hagyta örökségét, hogy vigyük tovább, és gazdagítsuk vele a mindenkori közműveltséget.

**Kriza Kálmán mérnök
a püspök dédunokája**

„Dolgozni csak pontosan szépen...”

(József Attila születésének 100. évfordulójára)

Ahogy beszámoltunk lapunkban más helyen, a füzeggyarmati unitárius Egyházközség és a Hegyesi János Városi Könyvtár „Ismerjük meg önmagunkat és egymást – Írók és költők társaságában, másként” címmel egy sorozatot indított nem ismert, vagy alig ismert és félreismertetett értékeink bemutatására. Nagy vállalkozás, mert nem hívnak drága művészeket (nem lenne miből!), hanem saját magunkat mutatjuk meg, hogy látva lássanak. Az esztendő adta a kezdést, mert az UNESCO József Attila-évének nyilvánította 2005-öt. Évek óta pedig a József Attila születésnapja a Költészet Napja kis hazánkban. Amikor az emlékezés anyagát állítottam össze, nagy gondban voltam, mert nekünk egy olyan költőt tanítottak, aki egyebet sem csinált, csak „osztályharcolt”, addig, amíg eljutott az öngyilkosságig Balatonszárszón. Évek óta olvasom verseit, és mind jobban meggyőződtem erről, a költő zsenialitásához méltatlan beállításról. Döbbenettel láttam egyik TV-adásban, hogy még szülőháza falán ott díszelg az a tábla, amely a „proletáriátus” nagy költőjének szülőhelyére emlékeztet. (Nem csodálkozom e kis hazában, ahol a települések tele vannak Lenin utcákkal, ahol egyik patinás egyetemünk aulájában Marx szobra úgy várja az érkezőt, mint Krisztus-feszület a katolikus hívőt! (Elofvastam legálább tucatnyi ítézés-művet, de azok még távolabb vittek az igazi József Attilától. Találkoztam Szörényi László megdöbbentő írásával is aki arról értekezett, hogy minden, úgynevezett „akadémiai összes” hamis, mert tízesével hagyták ki belőlük a nagy horderejű verseket, vagy kipontozták a prózákat, legyen szó Babitsról, Kosztolányiról, József Attiláról vagy bárkiről, mert a marxista szemlélet amit nem fogadott be, azt a szerző meg se írta. József Attilával kapcsolatban is előfordult, hogy a kötetekben nem szerepelt például a „Nem! Nem! Soha!” és más hasonló tartalmú verse. Egyszer véletlenül belekerült az 50-es évek elején, de az egészet azonnal bevonták, eltüntették, lenyelték. Medvigy Endre irodalomtörténésznek köszönhetően lassan nagyjaink úgy állnak meg előttünk, ahogy éltek, alkottak, és nem elferdítve meghamisítva. (Lásd Medvigy Endre: A magyarokhoz című gyűjteményét.) Nagyon meg akartam találni azt a tragikus sorsú költőt aki harminchat fokos lázban égett el fiatalon, fájdalmasan, aki valójában jó kedélyű ember volt, akit a fájdalom zsenijének, az értelem vértanújának látták sokan addig, amíg József Jolán meg nem írta a leghazugabb könyvek egyikét, A város peremén-t. Elhagytam hát azt a kéttucatnyi verset, amit a „proletárköltő” írt, és amit, ha tovább élt volna, bizonyára megtagadott volna, mint ahogy megtagadta azokat, akik kitagadták a mozgalomból, mert szerette fajtáját és félték zsenialitásától, és elmerültem a hovatarozásról, a hazáról, a családról, vallásról és más témákról született verseiben, még a filozofikusokban is! Nem érdekel az sem, hogy orvosok, pszichoanalitikusok hány kötetre valót írtak össze betegségéről, ami végül is tragédiába kergette. A mű a fontos, a szép szó, a megtermékenyítő gondolat. Egyik verscímét parafrázálva kiál-

tok fel én is: Íme, hát megeltem a Költő József Attilát! Álljon itt tematikai csoportosítás nélkül néhány szép gondolata, amelyek többször kellene elhangozzanak: „Valami nagy-nagy tüzet kéne rakni, / hogy melegednének az emberek.” Vagy kiegészítve a címsort: „Dolgozni csak pontosan szépen, / ahogy a csillag megy az égen, / úgy érdemes.” „Igazi lelkünket, akárcsak az ünneplő ruhákat, gondosan őrizzük meg, hogy tiszta legyen majd az ünnepekre.” „Az égbolt fejünk fölül / elvitorlázott a pénztárcákba.” „A semmi ágán ül szívem / kis teste hangtalan vacog, / köréje gyűlnek szelíden, / s nézik, nézik a csillagok.” „Eltem és ebbe más is belehalt már.” „Még nem nagy az ember, / De képzeli, hát szertelen! / Kísérje két szülője szemmel: / a szellem és a szerelem.” „S mégis, magyarnak számkivetve, / lelkem sikoltva megriad / édes Hazám, fogadj szívedbe, / hadd legyenek hűséges fiad!” „...adj emberséget az emberiségnek, / adj magyarságot a magyarnak!” „Retteg a szegénytől a gazdag, / s a gazdagtól fél a szegény, / Fortélyos félelem igazgat / minket, s nem csalóka remény.” „...rendezni végre közös dolgainkat, / ez a mi munkánk: és nem is kevés!” „Amit szívedbe rejtessz, / szemednek tárd ki azt, / amit szemeddel sejtessz, / szíveddel várd ki azt.” „Minden mosolyod, mozdulatod, szavad / őrzöm, mint hulló tárgyakat a föld, / Elmémbe, mint a fémbe a savak, / ösztöneimmel belemartalak.” „Ha megszeretlek, kopogtatás nélkül bejöhetsz hozzám.” Csillagok gyúlnak és lehullnak, / de te megálltál szememben.” „Nagyon szeretlek, hisz magamat szintén / nagyon meg tudtam szeretni veled.” „Jöjj el, szabadság! Te szülsz nekem rendet, / jó szóval oktassd, / játszani is engedd / szép, komoly fiadat!” „Szeretlek, mint anyját a gyermek, / mint mélyüket a hallgatag vermek. / Szeretlek, mint a fényt a termék, / mint lángot a lélek, / test a nyugalmat! / Szeretlek, mint élni szeretnek / halandók, amíg meg nem hálnak.” „Isten-járás van, csöndesek legyünk. / Valaki bús dalokat dalol, / tudom kicsoda: ő az, énekel, / csak énekelget bennünk valahol. /...Az Úristen minket nagyon szeret, / minket mindennap látogat, / nehéz, kegyetlen nehéz a lába, / s egy-két magyar szív néha megszakad.” „Most már tudom őt mindenképpen, / minden dolgában tetten értem, / S tudom is, mért szeret engem, / tetten értem az én szívemben.” „Megáll Isten, megáll a világ, / gyönyörrel bámul ily csudát, / hogy vasököllel, ha akar, / szabad s egész lesz a magyar.” „Nem lesz kisebb Hazánk, egy arasszal sem, / Úgy fogsz tündökölni, mint régen, fényesen, / Magyar rónán, hegyen egy kiáltás zúg át: / Nem engedjük soha! soha! Árpád honát!”

Aki így talál rá a 100 éves József Attilára, annak más lesz ezután április 11-e, a Költészet Napja. A szennyet, hordalékot sodró vizek lefutnak és a kő, az érték megmarad, s lesz miből építkezni, Kőműves Kelemeneként új Dévavárákat. Ehhez adjon az emlékezés erőt!

(Részlet egy hosszabb felolvasásból)

Balázsi László

Olvasmányélmény Gárdonyi Gézával...

Az Egri csillagok gyermekkorunktól elkísér irodalomszerető, a Szép Szót szomjazó utunkon Gárdonyi Géza sok más ismert vagy kevésbé ismert írásával együtt. Nem véletlenül fogalmazzuk egyik méltatója így: „Gárdonyi Géza – Jókai és Mikszáth nyomán – a történelmi-nemzeti irodalom eszménye mellett élete végéig kitarított... benne a 19.

század legjobb hagyományai élnek tovább”. A méltató mellett mi is hozzátehetjük, hogy sajnós „egyre halványuló fényel”. De ez nem a csodálatos, gerincet tartó és erősítő, szépérzékünket nemesítő Gárdonyi-életműnek a „bűne”. Heripotteres és gyűrűkurás idomító világunkban meglesz a böjtje az elnemzetlenítő, szépérzékét elcsökevényesítő ránk „uszuló” eszméknek. Mentsük, ami menthető alapon sok magyarnak kezébe kellene venni nagyjaink írásait. Gárdonyi Géza egyik, eléggé ismeretlen (nemigen találtam lexikoni bejegyzésekben sem!) regénye került kezembe a békéscsabai antikváriumban. Szép kivitelezésű sorozat egyik darabja, irtózatosan össze-vissza firkálva. De amikor rábukkantam benne Gárdonyi Géza „unitáriusságára”, semmi sem tudott visszatartani a megvásárlásától. Tudni kell, hogy Gárdonyi Géza „papíron római katolikus” volt, ahogy mondatja a BIBI (ez a könyv címe!) egyik szereplőjével. De boldogtalan, önmérsztő házasságát nem bontotta fel a katolikus egyház, és ezért nem viseltetett valami nagy rokonszenvvel a „világegyház” iránt. Egyértelműen nem bosszúvágyból táplálkozó felfogása unitárius gondolatokat fogalmaztat meg vele. Egyáltalán nem volt „antiklerikális” a szó marxista értelmében, vallásosságáról nagyon sok gondolatából meggyőződhet az olvasó. A BIBI papjának szájába ilyen vallomás-katekizmust ad: „Én dolgozom, alázatosan. A szegénység közelebb hozott híveimhez. Nem kell nekem zsiros stallum, se négylovas hintó. Krisztus is gyalogosan járt. Ő is mindig az emberek között volt, kik szenvedtek. Induljon meg a világosság: vigye az egyház a népbe. Küzdjön az ezeréves elhanyagolt szegényekért, munkásokért, támogassa a tudományt, irtsa az elpenészesedett elveket. Legyen az egyház a fény, és a pap ennek a fénynek az irányzója. (Hogy meg kellene ezt szívlelni a 3. évezred papjainak, egyházi vezetőinek is! – B. L.) Íme az „unitárius” katekizmus: „Ki vagy? – Ember vagyok. – Mi az ember? – Az ember állati testbe foglalt élő lélek. Istennek legértelmesebb teremtese. – Mi az Isten? – A világ teremtője. – Mit tudsz róla? – Csak annyit, hogy szemünkkel nem láthatjuk, s hogy ereje és értelme felfoghatatlan, ő a legjobb, legbölcsebb. – Ha az ember

nem láthatja őt, hogyan tudjuk, hogy van? – Látjuk az alkotásait. – Mik az ő alkotásai? – A csillagok és minden élet. – Mik a csillagok? – Olyanféle földek, mint amilyenek mink is élünk. – É szerint a mi földünk is csillag? – Az. – Nem keletkezettek a csillagok és az életek maguktól is? – Nem, mert magától nem szerkesztődik semmi szerkesztmény. A semminek se ereje, se értelme nincsen, a világ pedig erőnek és értelemnek alkotása. – Hogyan van, hogy az Isten nekünk nem mutatkozik? – Nem tudhatjuk. Úgy él, ahogy akar, és úgy gondolkodik, hogy mink azt nem érhetjük. – Hát még nem láttad lefestve? – Láttam. De azt is tudom, hogy a festő nem Istenről festette, hanem csak a maga gyarló emberi képzelődéséből. – Miért mondd, hogy ő a legjobb? – Mert minden jót tőle és általa kapunk; életünk célja is úgy látszik az, hogy jók tudjunk lenni, s mindig jobbak legyünk... A földön sok a rossz, sok a szenvedés. Hogyan férhet ez össze Isten jóságával? – Ami nekünk rossznak látszik, az is jó, csak hogy azonnal megérteni nem bírjuk. – Miért mondd, hogy az Isten a legbölcsebb? – Minden munkája azt mutatja. „A rosszról így fogalmaz:” ...az emberi művelődés évről-évre jobban látja a természetben levő rendet és célszerűséget; mindig kevesebb az, amit rossznak tartunk, így hát arról, ami még hátra van, lehetetlen azt gondolnunk, hogy az Isten munkájának tökéletlensége, inkább azt kell gondolnunk, hogy a mi értelmünk gyöngé a felfogásra. – Miért teremtett minket az Isten? – Nem tudjuk. – Mégis mit gondolunk? – Azt, hogy nem ok nélkül. Bízunk jóságában és bölcsességében, s reméljük, hogy egykor megérthetjük.

A BIBI Indiát is megjárta Szócs Péter szájába adott gondolatokból megértjük a fenti „unitárius katekizmust”: – Hát tulajdonképpen melyik religióhoz tartozik? – Azt magam is szeretném tudni. – Szeretném tudni? – Bizony szeretném. Papíron római katolikus vagyok. Elgondolkozva nézett a földre. Aztán fölemelte a fejét: – Jobban megmondhatnám, hogy mi vallású nem vagyok. Nem vagyok luteránus, se kálvinista, mert ez vallás is voltaképpen csak az, ami a római katolikus, csak hogy Luther és Kálvin kiszedte a tollát a pávának. Ha páva, legyen tollas. – Igaz. – Zsidó se vagyok. Mert azt, hogy Jézus egy magas világból közénk szállott lélek volt, lehetetlen megtagadnom. Talán leginkább unitárius vagyok. Van Isten! – ez a fő. – Hát akkor, mért nem tetszik határozottan mondani, hogy unitárius? – Mert nem ismerem a dogmakönyvüket. Sose adták ki... Elmélázva tűnődött maga elé mintha a hosszan elfutó padlódeszka fehér lapjáról olvasná válaszát: – A vallásoknak az a hibájuk, hogy határoltak: a dogmák lélektelkek. Körül van kerítve minden telek. Az én vallásom azonban határtalan, és így senkit se háborgatok vele. Mert minden vallásból kivettem, ami az értelemnek és szívemnek megfelel... A keresztény vallás papja csak egy templomi hivatalnok. Isten szentelt bojtárja... A keresztény vallás temploma csak épület, a benne lévő szentképek, szobrok, sőt még a hiszekegy se a keresztény vallás. HANEM A SZÍVEMBEN LAKÓ KRISZTUS!

Balázs László

Visszhang – MARGÓ – Széljegyzet

Helyreigazítás: Az Unitárius Élet 2005/2-es számában a **Korondról** szóló cikkünkben azt írtuk, hogy a községről nemrég a Duna Televízióban is lehetett tudósítást látni. **Ifj. Bencze Márton** a TV adások szerkesztője felhívta figyelmünket arra, hogy ez a megállapításunk nem volt helytálló. A kérdéses riportfilmet nem a Duna Televízió, hanem a **Magyar Televízió** Vallási adások Szerkesztősége készítette. Elnézést kérünk tévedésünkért, amelyet ezúton igyekszünk korrigálni.

Temesvári árvíz. Áprilisban, a Déli Kárpátokban lesett nagymennyiségű csapadék hatására erősen felduzzadt a Temes és Bega folyók vízhozama. Temesvár előtésének megakadályozása érdekében átvágták a Temes folyó gátját, amely a várostól DNY-ra fekvő községekét öntötte el. Az árvíz nagyságára jellemző, hogy **két Balaton nagyságú területet öntött el az árvíz, 1,5-2 m magasan.** A magyar közvéleményt nagyon megrázta az eset, mert ezt megelőzően nálunk **Mátrakeresztesen**, majd **Mádon** fordult elő hasonló erejű pusztító ár. Magyarországról elsőként a **Magyar Ökumenikus Szeretetszolgálat** sietett a bajbajutottak megsegítésére. Alapvető élelmiszereket és tisztító, valamint fertőtlenítő szereket vittek a bajbajutottak megsegítésére, akik között több **magyar ajkú** is volt. Így **Újtelek, Nagybodafalva, Ivánd,** stb. Érdekes, hogy amíg Újtelek és Nagybodafalva lakói jól beszéltek magyarul, Ivándon több olyan személy volt (pl. Fekete Gergely vagy Bodnár István) akik kukkot sem tudtak magyarul. Ez **Trianon következménye** a mindennapok gyakorlatában, ami nagy fájdalommal tölt el minket.

A **román sajtóban** magyarellenességgel próbálkoztak egyesek azzal kapcsolatban, hogy 25 db nagyteljesítményű szivattyút szállított a Temes-közbe a Magyar Polgárvédelmi Szolgálat. Miért van szükség a magyar szivattyúkra Temes-közben? Azért, hogy a víz minél előbb visszatérhessen a folyókba! Még így is augusztusig eltarthat, amíg az egész területről leszivattyúzzák a vizet. Azóta már az osztrákok is bekapcsolódtak ebbe a nagy volumenű munkába, amely két Balaton vizének lecsapolására egyenlő.

XVI. Benedek pápa lett a római katolikus egyház feje, II. János Pál pápa elhunytja után. II. János Pál pápára ért a mi egyházunk Zsinatának 2-ik fordulójának alkalmával is kétszer imádkoztak a Zsinat küldöttei, 2005. április 2-án. A Mennyei atya hűséges és nagy munkabírási fiát 2005. április 3-án magához szólította. Halálát 9 nappal gyász követte. Az egész keresztény világ gyászolt. Így mi is. Aztán következett a pápaválasztó zsinat a Sixtusi Kápolnában. A katolikus egyház zsinata viszonylag rövid idő alatt eredménnyel zárult. Már a 4. szavazási fordulónban megtudták választani az **új pápát: Josef Ratzinger bíboros** személyében, aki a vatikáni vezetők között a második legfontosabb tisztséget: a **Hittani Kongregáció** elnöki tisztségét töltötte be eddig. (Ez is bizonyítja, hogy az igazán jól szervezett egyházakban a teológiai legfelkészültebb, legmesszebbelátó személyek lesznek az egyház vezetők. Ebben a tisztségben Sodano bíboros – a vatikáni kancellária eddigi vezetője követi.)

Josef Ratzinger Bajorországban született. 1944-ben a légvédelmi tüzéreknek szolgált és éppen Magyarország területén dezertált, vagyis szökött el a hadsereg kötelékéből. A II. világháború befejezése után teológiai tanulmányokat folytatott, majd egyetemi oktató lett.

Bár a pápaválasztás titkos, mindenkinek titoktartási fogadalma kell tennie, mégis az szivárgott ki a választási konklávéról, hogy Josef Ratzinger főleg az olasz bíborosoknak (akik legtöbbször voltak a testületben) előzékenyen megválasztását. Az olasz jelölttel szemben a legtöbbször őt támogatták. Ugyanakkor a német bíborosok inkább az olasz jelöltet. Úgy látszik itt is érvényes, hogy senki sem lehet proféta a saját hazájában. Disszonáns jelenség volt, hogy megválasztása után kedvezőtlenül nyilatkozott róla 4 évvel idősebb (egyébként szintén pap) bátyja, aki szerint nem tud az emberekkel megfelelő kapcsolatot kialakítani. Egy volt göttingai tanártársa továbbá a német evangélikus püspöki kar – akik között többségben vannak a nők – azt az álláspontot képviselve, hogy XVI. Benedek pápától, sem a

papi nőtlenség, sem a nők pappá szentelése, továbbá a születésszabályozás, a homoszexualitás megértése kérdésében nem lehet reformokat várni. Hogy a katolikus egyházban milyen reformok van szükség, azt jobb lenne a katolikus egyház híveire bízni! Ratzinger bíboros nagy teológiai felkészültségű ember. Őt jelentős teológiai műve jelent meg – magyar fordításban is – ő tudja, hogy mire van szüksége egyháznak, a XXI. század kihívásaira való megfelelésben.

A **Nagy Könyv c. olvasási népszerűségi vetélkedőt** sokan (így mi is) elég nagy kétkedéssel és fenntartással fogadtuk. Meggyőződésünk szerint **nem ez a legjobb módja az olvasás megkedveltetésének és az értékes műveknek az érdeklődés homlokterébe állításának.** A 100-as népszerűségi listára való jelölésnél nekünk **Kovács Ákos** (a közkedvelt énekes „AKOS”) jelölése tetszett a legjobban, aki **Jókai Mór: Egy az Isten c.** unitáriusokról szóló művét ajánlotta, amelyre egy unitárius barátja hívta fel a figyelmét. Egyébként a 100-as lista végeredménye valamennyiünkben megkönnyebbülést váltott ki. Neves magyar szerzők művei kerültek az első 2 helyre. 1) **Gárdonyi Géza: Egri csillagok** és a 2) **Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk.** Gratulálunk. Reméljük a legjobb 12 végeredménye sem okoz csalódást!

Csíkossomlyói búcsúval kapcsolatos téves hiedelmek.

A Pünkösöd vasárnapot megelőző szombaton történő hagyományos moldovai csángó és erdélyi katolikus zarándoklatok eredetével kapcsolatban még ma is nagyon sokan téves hiedelmekben élnek és ilyeneket mesélgetnek egyes hetilapok is. Ezekre híveink hívták fel figyelmünket. Beküldték például a **Heti Válasz** május 12-i számát, amelynek 24. oldalán **Szőnyi Szilárd** azt írta, hogy a „búcsú eredete 1567-ig nyúlik vissza...amikor a katolikus székelyek legyőzték az unitárius János Zsigmond fejedelem seregét.” Mindez félrevezető beállítás, mert okleveles bizonyítékok vannak arra, hogy a római pápa ezt megelőzően már száz évvel engedélyezte a somlyói zarándoklatot.

Hasonlóan tévedett a **Magyar Fórum c.** hetilapban **Győri Béla** is, aki ugyancsak ezt a téves hiedelmet melegeztette fel, amikor 2005. május 19-i szám 20. oldalán azt írta, hogy a „búcsú előzménye az unitáriusok és katolikusok közötti háborúság volt”. Maradjunk annyiban, hogy ilyen nem volt. (El kell olvasni: www.unitarius.lap.hu internet oldalon Simén Domokos: a Csíkossomlyói pünkösdi búcsú eredetéről, Szabó Gyula: A csíkossomlyói búcsú még több toleranciával c. írásait).

Hajdó István gyergyószentmiklósi főesperes az utóbbi idők egyik legpéldaértékűbb prédikációját tartotta a többszázéves hallgatóságnak, amelyben kifejtette, hogy **az erdélyi magyarság megmaradásának 3 legfőbb feltétele: „a hit, az anyanyelv és az autonómia”.** Messzemenően együttértünk vele és gratulálunk!

Javaslat Magyar Örökség-díjra való felterjesztésre

Az összmagyarság érdekében kifejtett jelentős szellemi tevékenységüket már több éve – évente 2-3 alkalommal – kerül sor a **Magyar Örökség-díj átadására** a Tudományos Akadémián. Az unitárius szellemi nagyságok közül eddig – ha jól tudjuk – csak **Bartók Béla** kapta meg posztumusz ezt a díjat. Jó lenne azonban, ha egyházunk még további unitárius szellemiségeket javasolna a Magyar Örökség-díj kuratóriumának a kitüntető cím odaítélésére. Így a XX. századból még javasolhatnánk dr. Józán Miklós püspököt – aki kiállt a zsidóság védelmében, Balázs Ferencet a mézskői népbarát lelkészt és író, Szabédi László költőt – aki öngyilkos lett, mikor a kolozsvári Bolyai Egyetem a Babes román Egyetemmel összevonták és Sánta Ferenc író, aki regényeivel az emberi helytállás és erkölcsi tartás nagy jelentőségét emelte ki egy embertelen korszakban. De további általunk nem említett személyekre is várunk még javaslatokat, hogy az unitárius szellemiség képviselői elfoglalhassák méltó helyüket a magyarság szellemi Pantheonjában.

(x)

A 85 éve történt trianoni békediktátumra emlékeztek

1920. június 4-én 16 óra 30 perckor a trianoni békediktátum alapján egy tollvonással megszüntették Szent Korona országát. A lakosság megkérdezése és döntése nélkül megfosztottak magyar állampolgárságától 13 millió lakost. Elvették és elszakították Szent István országának 72 százalékát. E tragikus eseményre emlékeztek 2005. június 3-án a Belvárosi főplébánia templomban Budapesten. Az ökumenikus megemlékezésen Osztie Zoltán, e templom plébánosa, a Keresztény Értelmiségiek Szövetségének elnöke köszöntőjében kijelentette: – Megbocsátunk, de nem felejtünk!

Ez a keresztény magatartás és alapállás. Hangsúlyozta: Megbocsátjuk a bűnt, megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek, de a tragikus esemény történelmi tanulságait nem feledjük! Hiszen, mint mondta: e történelmi tény ma is meghatározza életünket. A KÉSZ elnöke megállapította: – Értelmiséginek lenni sajátos létmódot jelent. Ehhez hozzátartozik, hogy saját sorsunk irányítását a magunk kezébe akarjuk venni. Rámutatott: – **Nem engedjük, hogy akaratunk ellenére, szüntelenül idegenek kormányozzák az életünket.** Történelmünk folyamán újra és újra megtörtént velünk ez a tragédia. Ideje, hogy **vége fel-emeljük a fejünket,** és Isten gondviselő jóságára hagyatkozva kezünkbe vegyünk sorsunk irányítását. Ehhez **nem tömegemberekre van szükség, hanem magyar identitásukat ápoló, történelmüket ismerő keresztényekre és magyarokra.** A Krisztus hívő magyarok Isten ajándékát számon tartják. Hiszen a **Haza Isten ajándéka.** Az ajándék pedig nem cserélhető le, vagyis a haza nem eladó, mert ez hazaárulás. Továbbá a haza nem tehető tönkre, mert ez önpusztítás – folytatta Osztie Zoltán. Majd a Gondviselő Isten segítségét kérte: – **Boldoguljon a magyar nemzet – a trianoni tragédia ellenére és mellett – a Kárpát-medencében!** Ne idegen erők kezében pusztuljon, hanem Isten gondviselő jóságával és magyar, keresztény akaratával épüljön!

Kiss Dénes, a Trianon Társaság elnöke megemlékező beszédében hangsúlyozta: Világhagyományt kívánnak megvalósítani azáltal, hogy **ahol élnek magyarok a nagyvilágban, e napon emlékezzenek közösen,** gyűjtsanak gyertyát, tegyenek nemzeti színű zászlót az épületekre, valamint a Társaság szervezetei e napon – egy ausztráliai magyar asszony kezdeményezésére –, **ültessenek „Trianon”-fát,** mely emlékeztetheti a magyarságot az elvesztett erdőkre, de emlékeztethet bennünket a megújulásra, a növekedésre.

Smidéliusz Zoltán evangélikus püspöki helynök felszólalásában hangsúlyozta: – Egy rossz

döntés terhét hordozzuk 85 éve. Sokszor belefáradunk a küzdelembe, pedig ne feledjük, Jézus Krisztus erőt ad nekünk a teherhordozáshoz. Ő kiveri szívünkéből a félelmet. Mert csak az szólhat őszintén az igazságról, akinek nincs félelem a szívében.

– **Ezer esztendeje szagatják Szent István palástját.** Ha pedig a 85 évvel ezelőtti gyászos eseményre gondolunk, könnyáradat nehezíti életünket. Mégis **Ha Isten velünk, kicsoda ellenünk?** – tette fel a kérdést **Gyórbíró Sándor** (Aldoboly) református lelkész, aki Bethlen Gábor erdélyi fejedelem szavaival válaszolt: Bizonyára senki. Beszédében vigasztként hangsúlyozta: – Krisztus vállán hordozza a magyar keresztet! Reméljete, reméljete!

Június 4-ét a szégyen és árulás napjának nevezte **Szeverényi János** evangélikus országos missziói lelkész Kolozsvárról. Mint mondta: **Erre a rémtettre nincs mentség, magyarázat, nincs feloldozás.** Erre egyedül Istennek van lehetősége. Emlékező hozzászólásában hangsúlyozta: – **Társadalmunk jelentős része nagyon beteg.** Ezért a sírás és emlékezés nem elegendő. Mint mondta: Újra fogadalmat kell tennünk, imádkozunk és keressük a mennyei erőket! **Ha a mostani úton járunk, elpusztul a népünk.** Egyetlen megoldásnak nevezte a megtérést.

– Térjete meg! Mert bármilyen csodás fordulat történik, bármilyen magyar utat szorgalmaz a többség, megtérés nélkül hiábavaló minden erőfeszítés – folytatta a hozzászólások sorát **Alberti Árpád** római katolikus plébános Rákospalotáról. **Minden bűn gyökerének tartotta, hogy 55 évvel ezelőtt megszüntették a kötelező hitoktatást.** Ennek ellenére híveivel együtt rendszeresen imádkozzák az alábbi imát: „*Kérve kérünk Magyarok Nagyasszonya, add vissza ősi hazánkat!*”

Léta Sándor unitárius lelkész felszólalásában rávilágított: – Trianon nem csak az országot, hanem az egyházmegyéket és egyházkerületeket is kettészakította. Így maradt az unitárius egyház nagyobb része Erdélyben. Ennek ellenére hisz abban, hogy a határok nem lehetnek elválasztó vonalak. Az emlékező beszédek sorát **Kiss Endre József** református lelkész könyörgése zárta: – Könyörgünk Hozzád, a szétszakított, leigázott magyar nép megerősítéséért!

Az ökumenikus megemlékezés a **Trianon Társaság ifjúsági tagozatának** imádkozásával zárult, majd a jelenlévők elültették az első Trianon emlékfát, mely Gyimesfelsőlokról érkezett. Ezt követően megnyílt a *Trianon Kiállítás* a Magyarok Házában.

folytatás a következő oldalon

Nemzeti Ökumenikus Zarándoklat Zebegényben

Másnap a *Trianon Társaság és a Nemzeti Emlékezés Harangja* Alapítvány, **Pálmai Béla** vezetésével „Nemzeti Ökumenikus Zarándoklatot” szervezett Zebegénybe. A Kálvária-dombon tartott ökumenikus istentiszteleten **Szabó Tamás** római katolikus tábori püspök felidézte a Katolikus Püspöki Kar erre az eseményre, 85 évvel ezelőtt írt imáját.

Csuka Tamás ny. református püspök beszédében kiemelte: – 2004. december 5-e után – a jelenlegi dicstelen, nemzetáruló kormány aktív közreműködésével – **túl vagyunk egy második Trianonon**. Száz csapás országának nevezte hazánkat, mondván: Ami ma történik Magyarországon, tragikusabb, mint a 85 évvel ezelőtti események. Példaként említette az antirasszista tüntetést, a Kulcsár akták elégetését, az érettségi botrányt, a magyar honvédség tökéletes szétverését, továbbá az egyházak tudatos ellehetetlenítését. **Rázmány Csaba** unitárius püspök, akit néhány héttel ezelőtt erősítettek meg püspöki tisztségében emlékező beszédében rámutatott: – Holokauszt-nap van, a kommunizmus áldozatainak emléknapiját

megtartjuk, de *Trianon nap* mindmáig nincs az iskolákban. Hiányolta egy országos *Trianon múzeum és emlékmű* felállítását. **Tótkés László**, aki partiumi elfoglaltsága miatt idén nem vehetett részt a Zarándoklaton, levélben köszöntötte a résztvevőket, melyben megállapította: „A trianoni zarándoklat december 5-e felől nézve: **zarándoklat helyett vezekléssé változik**. Úgy látszik, még nem bűnhődte meg e nép a múltat, s jövődőt. Csak néhány magányos emlékharang elhaló hangja hallik a Kárpátoktól le az Adriáig...Éppen ezért viszont mindenkinél becselebb a nemzeti emlékezés zebegényi harangja, mely számomra azt üzeni: **ha rövid időn belül nem ébred fel a nemzet, ha nem történik át-törés a nemzetpolitikában, akkor az erdélyi magyarokkal együtt a harangok is elnémulnak.**”

A rendezvény zárásaként felszentelték **Henri Pozzi** francia történész emléktábláját, aki el-lenezte a trianoni diktátumot.

Frigyesy Ágnes

Zebegényi emlékmű

Koszorúzás: Dr. Zoltán Zoltán,
Sepsi Kovács Éva, Balácsi László

**Az ünnepi zsinat TV-felvételének közvetítése
2005. június 19. (vasárnap)
délelőtt 11 órakor kezdődik az
M1-es és az M2-es csatornán.**

Szerkesztőség

TRIANON – 85 – ZEBEGÉNY

Azért is időszzerű az önfeltárás, mert hazánk éppen a XX. századot lezáró évtizedben süllyedt nagyon mélyre, amikor pedig szabaddá váltunk! Es most mit tehetnénk? – tette fel a kérdést Nemeskürty István. Azt, hogy soha ne felejtünk, sőt az utánunk jövők nemzedéknek meg kell tanítanunk, hogy országunk 2/3-át igazságtalan módon elvették tőlünk, miközben három millió testvérünkötől szakítottak el. Ez főleg az oktatásnak és a politikának a feladata. Pl. – ma van kommunizmus emléknap, holocaust emléknap, és sorolhatnám, miért nincs hivatalosan Trianon emléknap az iskolákban. Ugyanolyan, vagy még nagyobb tragédia ez számunkra magyarok számára. Vagy miért nincs Trianon Múzeum, vagy hol az országos Trianon emlékmű? Nem értek egyet azokkal a politikusokkal, akik szerint nem kell bolygatni ezt a témát a szomszédink érzékenysége miatt. Érdekes, akik kaptak azok érzékenyek. Akiktől elvettek azok nem lehetnek érzékenyek. Az előző rendszernek is ez volt az álláspontja, a szomszédok meg nevettek rajtunk, és szorgalmasan teletelepítették tele az ősi magyar városokat meg a határmelléket, hogy mára nem azé az Ország, „aki vérét adta érte, hanem azé, aki beleült és teleszülte” (Ravasz). A szomszédok ma is pont olyan nacionalisták, és sovíniszták, mint ahogyan azt Wass Albert megírta, csak most a megváltozott európai légkörben ezt nem teszik annyira nyíltan. Politikájuk ugyanolyan asszimilációs politika, mint régen, közben ugyanúgy nincs magyar egyetem, magyar tévéadó, vagy ősi magyar településeink neveit idegen nyelven kell olvasni, miközben pl. Finnországban még a szemetesekukák is két nyelven feliratozottak! Feladatunk tehát nem lehet más, mint: EMLÉKEZNI ÉS EMLÉKEZTETNI!!

Bárhol élünk szerte a világban, mindenhol van egy kis templom, ahol imádkozhatunk, hogy Istentől bölcs szívet kérjünk. Ahányszor a történelme során a magyar nép Is-

tentől és nem embertől várta a segítséget, akik a saját kicsinyes hasznukat lesték, megoldódtak gondjai. Csak Isten segítségével lehetünk azok, akik vagyunk, vagy akiknek lennünk kell. Vallásérkölcsei nevelésre igényesek egyre kevesebben vagyunk, ezért fennáll a veszély, hogy egymás ellen fordulva válunk egymás ellenségévé. Nyújtunk testvér kezét egymásnak, bármi is volt a múltban, mert közösen kell kijavítanunk elkövetett hibákat. Tegyük olyanná a jövőt, hogy 100 év, vagy egy újabb 1000 év múlva gyerekeink tudjanak egymás szemébe nézni, hogy legyenek büszkék arra, hogy magyarok, éljenek akár Magyarországon, Erdélyben, Kárpátalján, a nagyvilágon bárhol soha ne mutogassunk egymásra, hogy te voltál a hibás. Mert az emberek fejében az elmúlt negyven év úgy is jócskán elválasztotta egymástól a hazai és a határon túli magyarságot. A Trianoni döntés zavart okozott a nemzettudatban, és nagyban csökkentette a nemzeti kérdések iránti érzékenységet. Hogy a mai emberek mennyire azonosulnak a határon túli magyarsággal, az attól függ, hogy mennyire azonosulnak saját maguk a magyarságával. Áruelők mindig voltak és lesznek, de őket csak saját fegyvereikkel győzhetjük le. Oldjuk meg gondjainkat közösen, magyar a magyarral, magyar az Istennel. Ehhez elsősorban magunkat kell építenünk szeretetben, hitben, testvériségben és Dsida Jenő által megfogalmazott „mindig magunkért, soha mások ellen” szellemében. Úgy legyen!

Rázmány Csaba püspök

Egyházközségeink életéből

Bartók Béla Unitárius Egyházközség

Egyházközségünk templomában 2005. május 8-án konfirmáció ünnepséget tartottunk. A gyülekezet előtt hét ifjú vallotta meg hitét és tett fogadalmat unitárius vallásához való ragaszkodásáról és hithűségéről.

A konfirmáló növendékek: Dian Zsófia, Elekes Ábel, Elekes Péter, Kovács Luca Bella, Kovács Áron Márton, Rázmány Sámuel, Szász Csaba.

Léta Sándor
lelkész

TRIANON – 85 – ZEBEGÉNY

Azért is időszzerű az önfeltárás, mert hazánk éppen a XX. századot lezáró évtizedben süllyedt nagyon mélyre, amikor pedig szabaddá váltunk! Es most mit tehetnénk? – tette fel a kérdést Nemeskürty István. Azt, hogy soha ne felejtünk, sőt az utánunk jövők nemzedéknek meg kell tanítanunk, hogy országunk 2/3-át igazságtalan módon elvették tőlünk, miközben három millió testvérünkötől szakítottak el. Ez főleg az oktatásnak és a politikának a feladata. Pl. – ma van kommunizmus emléknap, holocaust emléknap, és sorolhatnám, miért nincs hivatalosan Trianon emléknap az iskolákban. Ugyanolyan, vagy még nagyobb tragédia ez számunkra magyarok számára. Vagy miért nincs Trianon Múzeum, vagy hol az országos Trianon emlékmű? Nem értek egyet azokkal a politikusokkal, akik szerint nem kell bolygatni ezt a témát a szomszédink érzékenysége miatt. Érdekes, akik kaptak azok érzékenyek. Akiktől elvettek azok nem lehetnek érzékenyek. Az előző rendszernek is ez volt az álláspontja, a szomszédok meg nevettek rajtunk, és szorgalmasan teletelepítették tele az ősi magyar városokat meg a határmelléket, hogy mára nem azé az Ország, „aki vérét adta érte, hanem azé, aki beleült és teleszülte” (Ravasz). A szomszédok ma is pont olyan nacionalisták, és sovíniszták, mint ahogyan azt Wass Albert megírta, csak most a megváltozott európai légkörben ezt nem teszik annyira nyíltan. Politikájuk ugyanolyan asszimilációs politika, mint régen, közben ugyanúgy nincs magyar egyetem, magyar tévéadó, vagy ősi magyar településeink neveit idegen nyelven kell olvasni, miközben pl. Finnországban még a szemetesekukák is két nyelven feliratozottak! Feladatunk tehát nem lehet más, mint: EMLÉKEZNI ÉS EMLÉKEZTETNI!!

Bárhon élünk szerte a világban, mindenhol van egy kis templom, ahol imádkozhatunk, hogy Istentől bölcs szívet kérjünk. Ahányszor a történelme során a magyar nép Is-

tentől és nem embertől várta a segítséget, akik a saját kicsinyes hasznukat lesték, megoldódtak gondjai. Csak Isten segítségével lehetünk azok, akik vagyunk, vagy akiknek lennünk kell. Vallásérkölcsei nevelésre igényesek egyre kevesebben vagyunk, ezért fennáll a veszély, hogy egymás ellen fordulva válunk egymás ellenségévé. Nyújtunk testvér kezét egymásnak, bármi is volt a múltban, mert közösen kell kijavítanunk elkövetett hibákat. Tegyük olyanná a jövőt, hogy 100 év, vagy egy újabb 1000 év múlva gyerekeink tudjanak egymás szemébe nézni, hogy legyenek büszkéek arra, hogy magyarok, éljenek akár Magyarországon, Erdélyben, Kárpátalján, a nagyvilágon bárhon soha ne mutogassunk egymásra, hogy te voltál a hibás. Mert az emberek fejében az elmúlt negyven év úgy is jócskán elválasztotta egymástól a hazai és a határon túli magyarságot. A Trianoni döntés zavart okozott a nemzet tudatban, és nagyban csökkentette a nemzeti kérdések iránti érzékenységet. Hogy a mai emberek mennyire azonosulnak a határon túli magyarsággal, az attól függ, hogy mennyire azonosulnak saját maguk a magyarságával. Áruelők mindig voltak és lesznek, de őket csak saját fegyvereikkel győzhetjük le. Oldjuk meg gondjainkat közösen, magyar a magyarral, magyar az Istennel. Ehhez elsősorban magunkat kell építenünk szeretetben, hitben, testvériségben és Dsida Jenő által megfogalmazott „mindig magunkért, soha mások ellen” szellemében. Úgy legyen!

Rázmány Csaba püspök

Egyházközségeink életéből

Bartók Béla Unitárius Egyházközség

Egyházközségünk templomában 2005. május 8-án konfirmáció ünnepséget tartottunk. A gyülekezet előtt hét ifjú vallotta meg hitét és tett fogadalmat unitárius vallásához való ragaszkodásáról és hithűségéről.

A konfirmáló növendékek: Dian Zsófia, Elekes Ábel, Elekes Péter, Kovács Luca Bella, Kovács Áron Márton, Rázmány Sámuel, Szász Csaba.

Léta Sándor
lelkész

Igy élünk és dolgozunk Füzesgyarmaton és a „Gyula és Környéke” Szórványgyülekezetben...

Mozgalmas tavaszunk egyházi eseményei között kiemeltülően folyt kis gyülekezetünk élete. Húsvéti ünnepünk úgy sikerült, ahogy előző tudósításunkban megterveztünk és elképzeltük. Istenáldotta alkalmakra került sor az ünnepszentelés folyamán itthon, a Borostyánkert Otthonban és Gyulán is, valamint a bélmegyeri nyugdíjasklubban. Mindenhol elhangzott a Passió is, vagy annak részletei. A három úrvacsorás istentiszteleten 63 hívünk vett részt.

Áprilist egy csodálatosan sikerült **Wass Albert-esttel** kezdtük. Ez lelkiileg is előkészítette a másnapi tisztújító Zsinat várható eseményeire. **Április 2-án** aztán megerősített húsvéti hitünkben, abban az értelemben, hogy az isteni ügynök diadalmaskodni kell minden ármány, emberi kicsinység, törtetés ellen. Szerény személyem újráválasztása a főjegyzői tisztségre – hiszem, hogy Isten megadja nekem – új lelkesedést, sok új lehetőséget ad egyházunk életének előrevitelében szerett munkatársaimmal, egyházunk előmenetele érdekében. Jó volt megérezni a hívek, a szimpatizánsok ragaszkodását és elkönyvelni jókívánságaikat, olvasni a megyei lapban és levelekben megjelent híradásokat. Igyekeztünk megfelelni az elvárásoknak, hogy kis hazánk e táján is jó legyen továbbra is unitáriusnak lenni, erdélyi örökségünk hírnevét öregbíteni.

Április 11-én, előzetes áttanulmányozás után, zsűrielnökként, kiosztottuk a **Költészet Napja** alkalmából rendezett irodalmi verseny díjait a **Városi Könyvtárban**. Közben megkezdődött az új egyházvezetés munkája is, szinte minden héten tartott és tartandó gyűlésekkel, költségvetési és más tárgyú megbeszélésekkel. Az Elnökség, kibővítve sokszor több taggal is, eredményesen dolgozik.

Április 16-án megkereszteltük **Pigler Zsuzsanna** második házasságából (**Ungor Sándor** az új férj és édes-apa) született első gyermekét, aki a keresztségben a **ZSOMBOR** nevet kapta. A Gyula és Elek közötti **Farkashalom** tanyán élő családot áldja meg az Isten és segítse nevelni a gyermekeiket szeretteik körében. Tavaszbi biztatónak is szép volt a gyönyörű környezetben, a természet templomában, zöldülő búzavetések között végezni ezt a szertartást!

Április 18-án, Budapesten részt vettem a **Magyar Bibliatársulat Kuratóriumi** ülésén, ahol az előző évi eredményekről hallottunk beszámolót, és terveztük a 2005-re szóló teendőinket. Egyházunk 30 magyarázatos Bibliát kapott, amelyeket nagyon jól lehet hasznosítani ifjúságunk hitoktatása élenkítésében.

Április 23-án, Darvason temetési szertartásra kértek fel egy szimpatizáns családban. A Budapesten élt és elhalt **Tóth Jánosné Sáfán Erzsébet** testvérünket kísértük utolsó útjára, aki 83 éves korában adta vissza lelkét Istennek.

Szent György napján, **április 24-én** tartottuk a soron következő szeretetvendégséggel egybekötött **gyermekistentiszteletünket**, amelyen a „szertartást” a már beharangozott **Nemes Zsolt** és **Kovács Gréta** hittanosok végezték. E szép alkalomra hozott fogyasztani valókat és tombolatárgyakat köszönjük a hozzátartozóknak. Az **évszázó gyermekistentisztelet június 19-én** lesz, amelyen **Csordás Gergő** és **Kovács Patrik** hittanosok fognak „szolgálni”, és amely alkalommal kiosztjuk az Unitárius Alapítványtól kapott jutalmakat hittanos és kisebb gyermekeinknek.

Április 29-én volt a **Reményik Sándor-estünk** a **Könyvtárban**, nagyszerű élményt szerezve sokaknak.

Május hónapja többszörös ünneplési alkalmat hozott. **1-jén** az **Idősek Otthonát** kerestük fel, ahol az édesanyákat is köszöntöttük. Szép élmény volt!

Május 4-én, Békéscsabán fogadott **Varga Zoltán, a megyegyűlés elnöke**, ahol a többi, megyei egyházvezetővel gondjainkról-bajainkról, közös tennivalóinkról beszél-

gettünk. Jó volt hallani, hogy megyeszinten is elismerik tevékenységünket. A nyugdíjas klubokban végzett munkánk, a rengeteg összejövetelen való részvételünk, szereplésünk eredményeként **a megyei nyugdíjtanács egyházi képviselőjének választottak be** az összes többi felekezet általános meglepetésére.

Május 8-án ünnepeltük templomunkban az **édesanyákat**. Színvonalas ünneplésünkre egy egész templom közönsége volt kíváncsi. Az egyházközösség is köszöntött minden megjelent édesanyát egy-egy fehér kála átadásával. Gyönyörű volt!

Pünkösöd ünnepe előestéjén, szombaton **Bélmegyerén** tartottunk nagyszabású **anyáknapi ünnepet** sok meghívott klubbal, és általunk vezetett szertartással.

Pünkösöd ünnepén, a három helyen 42 hívünk élt úrvacsorával, itthon, a Borostyánkert Otthonban és Gyulán. Az ünnepen elkezdtük a nyári, szejei találkozóra való kirándulás, az erdélyi körút szervezését. Úgy látszik, hogy ismét sikerülni fog: Gyuláról már jelentkeztek hatan azok közül, akik a télen meghallgatták a Főiskolán tartott előadásaimat. Békéscsabáról is jönnek, akik a tavalyi voltak.

Május 17-én részt vettem **Budapesten** az **ENSZ Társaság** ülésén, ahol **beválasztottak a Nemzeti Bizottságba** más egyházvezetők mellett, rektorok, akadémiai tagok társaságában, akiknek az lesz a feladatunk, hogy előkészítsük az ENSZ megalakulása 60. és Magyarország ENSZ-tagságának 50. évfordulás megemlékezéseit. Kívánatos – hangzott el **Dr. Simai Mihály** akadémikus szájából –, hogy az egyházak is hatékonyan vegyék ki részüket a megemlékezésekből, hiszen az ENSZ-ben nagy hangsúllyal vannak jelen az egyházak, a világvallások képviselői, szervezetei.

Május 22-én volt a **püspökeiktató és lelkészszentelő Ünnepi Zsinat**, amelyen szép számmal részt vettek híveink és szimpatizánsaink ilyen messziről is.

Május 27-én zártuk **irodalmi összejöveteleink tavaszi évadát Mécs Lászlóval**. Ez is nagy sikert aratott, és mint az előzőeket, ezt is a Kábel TV felvette és műsorára is tűzte. Az őszi folyamán tovább folytatjuk az ilyen alkalmakat!

Május 28-án **Bélmegyerrel** részt vettünk **Mezőberényben** egy nagy létszámú találkozón, ahol elismerően szerepeltünk dalárdánkkal és szólóéneklésünkkel.

Május 30-án, Budapesten a **Biblia Társulat** kuratóriumi ülésén elfogadtuk az évi költségvetést. Beszámolót hallottunk az egyházak befizetett támogatásáról.

Június 3-án **Berettyóújfaluban** részt vettünk a trianoni diktátum 85. évfordulójára rendezett megemlékezésen, ahol beszédet és műsort tartottunk **Dr. Raffay Ernő** történész, **Berzovics László** KMKSZ elnökhelyettes, **Berszán Lajos** gyimesi esperes, **Pap Zsolt** református kézdívasárhelyi lelkész, **Nyisztor Ilona** csángó énekes, **Réthy Árpád** színművész társaságában. **Pálfi István** EP képviselő és **Vitányi István** képviselő voltak a védnökök.

Június 4-én **Zebegénybe** **zarándokoltunk újra, emlékezve nemzetünk nagy tragédiájára a 85. évfordulón**. A megszokott egyházi vezetők mellett, lélekemelő művészi megnyilatkozásokat hallgathattunk meg. Jó ide visszajárni messziről is!

Június 8-án részt vettem **Monoron** a **Magyar Iszlám Közösség közgyűlésén**, amelyen a hazai egyházak képviselői és külföldi vendégek vettek részt. Az unitárius monoteizmusról és az Iszlám és az unitarizmus kapcsolatairól tartottam előadást.

A begyűjtött nyár ellenére is készülünk a július 31-i alföldi unitárius búcsúra, amelyen felavatjuk a háromszéki **Arkosról** kapott **Testvériség Kopjafáját**. Isten addig is áldjon mindnyájunkat és adjon boldog viszontlátást.

B. L.

Dunántúli Unitárius Egyházközség

Jelen egyházközségi beszámolómban húsvétig megyek vissza, hiszen a székesfehérvári Istentiszteletünkön 30-an vettek részt, ez eddig a legnagyobb gyülekezési létszám.

Április 24-én (Pécsen) vendégül láthattuk az amerikai testvér-egyházközségi kapcsolatok két koordinátorát, Julie és Jerry Jose-t. Két napos itt-létük alatt közös Istentiszteleten vehettünk részt, ugyanakkor aktívan várost néztünk, hosszasan beszélgettünk. Számomra jóleső érzés volt, hogy a gyülekezeti tagok is bekapcsolódtak a velük való beszélgetésbe, városnézésbe. Sokat tanulhattam vendégeinktől, emberségből, ugyanakkor az egyházközségi élet szervezésének kérdéseit illetően is.

Április 30-án gyülekezeti kirándulást szerveztünk a Pécs melletti Kisrétre. Gyülekezeti tagjainkat bográcspörköllettel vártuk. Több mint 25-en vettünk részt, többek között beszélgetéssel, focizással és festéssel töltöttük időnket.

Május 22-én (Budapesten) jómagam valamint gyülekezeti tagjaink egy része jelen volt a budapesti püspökbeiktató, illetve lelkészszentelő Zsinaton. Ez alkalom felemelő érzéssel töltött el, ugyanakkor pozitív útravaló volt.

Június 5-én tartottuk konfirmációi Istentiszteletünket. A pécsi imaházban 114-en zsúfolódtak össze, ez a szám is rekordot jelent gyülekezeti életünkben. Konfirmáltak: Bandi Szabolcs (Pécs), Dudi Levente (Garé), Debreceni Dorottya (Székesfehérvár), Barabás Ráhel Blanka (Magyarbóly), Orbán Levente (Komló).

Beszámolómban meg kell még említenem, hogy a Pécsen alakult Szentágothai János Protestáns Szakkollégium által szervezett kreditpontos elő-

adásokon 31 hallgató vett részt. Ezen kívül filmklubot működtettünk, valamint közös kirándulásokat szerveztünk. Az egyetemről félmillió forintot nyertünk a továbbműködés elősegítésére.

Ugyanakkor azt is meg kell említenem, hogy a polgári imaház egy vállalkozó felújította. Csak az anyagköltség több mint 2 millió forintra rúgott, ugyanakkor lekövezte az udvart, hátsó kerítést hozott létre. A bérleti díj egy része (presbiteri határozat értelmében) a Válaszúti György Unitárius Alapítványhoz kerül, másik részét az ingatlan közüzemi számláinak kifizetésére, egyházközségi célokra használjuk fel.

Az elmúlt időszakban két temetési szertartást végeztem. Január 18-án (Marcaliban) Kurta Irén sz. Vánca Irén 80 éves testvérünk temetésére került sor. Május 12-én (Szekszárdon) Márton István 78 évet élt testvérünket kísértük utolsó útjára. A gondviselő Isten adjon számukra örökéletet, hozzátartozóiknak vigasztalást.

Mindkét helyen újabb gyülekezeti tagokkal találkoztam.

Május 13-án (Pécsen) esketési szertartást végeztem, egyházunk áldásában részesítettem Bartha András (unitárius) és Erb Melinda (római katolikus) testvéreinket.

Június 5-én, konfirmációi istentiszteletünk keretében Szepesi Balázs (Szekszárd) keresztelésére került sor.

Pécs, 2005, június 10.

Máté Ernő, lelkész

Konfirmáló növendékek, Máté Ernő lelkéssel és Bandi András gondnokkal

Julie és Jerry Jose látogatása egyházközségünkben

Harangszó

Nézem a fiam. Hosszú, langaléta, válla akár egy vállfa. De hát, milyen is lehetne így 14-15 évesen? Öltönyét próbálgatja, kisebb-nagyobb fintorok közepette. Nadrágját kissé utána szabták, igazították, ám így sem jó! A napjainkban épp divatos nyakkendőjét is csak nagy unszolások árán hajlandó felkötni. Az új félcipő meg maga a borzalom. Azt ő nem húzza fel, és kész! Az egész család puccba vágva várja, már indulni kéne, hiszen úgy illik, hogy legalább a „főszereplők” időben odaérkezzenek. Kisebb gondolkodási idő után, mintegy kegyet gyakorolva, úgy dönt, hogy „most és csakis egy alkalomra” hajlandó felhúzni az új félcipőt. Indulhatunk. Győzelem! Miközben levonulunk a tömbház második emeletéről, a lépcsőházbeli bizonyára nagy élvezettel hallgatják az ünnepelt lamentációját. Remélem, a kocsi beindul, és még időben odaérünk.

– *Az elsőt már elkezdték húzni* – szolt be édesanyám – igyekezzetek!

Épp az új öltönymet vettem magamra. Alája egy méregzöld kötött lájbi dukált. Egységesen, minden fiúnak. A lányok ciklámen színű szvettert kaptak, hozzá csinos fekete szoknyát és kis szandált. Ez volt akkor a divatos. Amint kiléptünk a kapun, szomszédjaink ballagó csoportjaival találkoztunk.

- Na, jüttek?
- Menyünk, menyünk – válaszolta apám.
- S a nagyleginy megtanulta a kérdéseket?
- Majd elvállik, amikor a pap kikérdezi!

És a „nagylegény” elvegyült közöttük, kissé megszeppenve, új öltönyében, cipőjében, feszengeve lépkedett. Virágvasárnapján felénk általában jó idő szokott lenni, így legalább az utca tócsáit nem kellett kerülgetni. *Mire a másodikat húzták*, elértünk a papi lakig. Oda tértünk be egy rövid megbeszélésre, eligazításra. Izgalomtól kipirult arcok, csillogó szemek. A lányok titokban meg is súgják egymásnak, hogy nagyon félnek. Csak egyedül a lelkész nyugodt, talán ő már tudja, hogy a sok be-

fektetett munka meghozta a gyümölcsét. *Mire összehúzták a harmadikat szépen*, libasorban bevonultunk a pap bácsi mögött, majd az első sorokban helyet foglaltunk az ünnepélyesen feldíszített, virágoktól roskadozó Úrasztala körül. És felzengett az ének, a falu népe orgona kísérettel adott hálat az Istennek, hogy ezt a szép pillanatot is megérhette.

Lassan gyülekeznek a hívek, de kezdés előtt már szükké válik az elég tágasnak tartott gyülekezeti terem. Minden pótszéket kirakunk, így talán elég lesz. A szülők, a rokonok, sok ismeretlen arc, mind egy-egy konfirmálandó ifjú sikeréért drukkol. A fiatalok arcán is látszik egy kis megilletődés, de tettett hanyagsággal próbálják palástolni. Elnézem őket, megpróbálom felfedezni bennük egykori önmagammat. Nehezen megy. Aztán elkezdődik az Istentisztelet. Ők pedig, ott szoronganak az első székeken, sorukra várva. És bennem ebben a pillanatban egy nagy hiányérzet fogalmazódik meg. Nem tudom, hogy mi, de valami nagyon hiányzik! Most ők következnek, itt az ideje, hogy tanúságot tegyenek hitükről, felkészültségükről. Épp szorgalmasan válaszolgatnak a feltett kérdésekre, amikor... megszólal a harang. A református szertartás végét jelelvén. És ekkor, ebben a pillanatban rájöttem, hogy mi hiányzott immár a szertartás kezdete óta. A harang, ami nem miattuk szolt!

A Dunántúli gyülekezet, sok másik szövánnyal egyetemben hosszú évtizedek óta nem a saját templomában, imaházában tartja Istentiszteleteit, szertartásait. Szűkös anyagi lehetőségeinket ismerve csak reménykedhetünk abban, hogy a közeljövőben központi segítséggel ezek a „végeken” élő gyülekezetek is saját kis templomokra, imaházakra tehetnek szert, ahol majd, alkalomadtán, a mi harangjaink, a mi gyermekeinkért fognak megkondulni. Abban bízom, hogy a kisebb fiam immár itt, Pécsen, a saját templomunkban fog konfirmálni. Két év múlva esedékes!

Bandi András

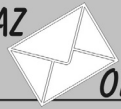
220. konfirmációi ének

*Hiszem, vallom: egy az Isten,
Más és több nem volt és nincsen.
Hatalmában véghetetlen,
Elmével fölrhetetlen.*

*Ő az Ok, a Cél, a Minden,
Törvényt ott ül bent a szívben.
Szeretet a mennyországa,
Ott mindenki megtalálja.*

*Vallom: Jézus volt a Mester,
Szóval, tettel, szeretettel.
Istenhez ki eljuttatott
Benne bízni megtanított.*

*Hiszek Isten szentlelkében,
A sugalmas ihletésben.
A haláltól mit sem félek:
Istenben az örök élet. Ámen!*

Válasz Udvaros Bélának

Kedves Udvaros Béla!

Az UNÉL legutóbbi számában olvastam Griffmadár című, Dávid Ferencről szóló monodrámáról írt kritikádat (2005. január-február). Mindenek előtt a műről írt elismerő szavaidat szeretném megköszönni. Az, hogy „igen figyelemreméltó”, „feltétlenül értékes mű”, számomra, egy ízig-vérig színházi embertől, akit nagyrabecsülök, „evangéliumi” színháza miatt szeretek, nagyon nagy öröm. És, akinek a Színház egy fölfoghatatlanul szép vágyálom csupán, s a színház alakjai, különösképpen az igazi színészek a művészet világának kivételes, varázslatos „lényei”, ennél többet, közülük valótól nem is várhatok. Most sem vártam. Talán éppen ezért hatott rám úgy, írásod kritikái megjegyzései közül az, hogy **hősöm nem ütközik össze senkivel, önmagával sem**, nincsenek pillanatnyi megtorpanásai, nem kételkedik, – hogy azonnal elővettem monodrámám kéziratát, s miközben itt-ott zavaros, a drámai szöveg feszességét gyengítő mondatokon változtattam, sorokat húztam ki, s apróbb stilisztikai javításokat végeztem, **meggyőződtem állításom ellenkezőjéről**. Úgy van ez, ahogy hittem: ez az emberséges ember a nyílt és tudatosan vállalt kiállás példája. Csupa szembeszegülés, s hogy e gyötrelmes sorsban nem egyszer hitét vesztve semmisül meg, meghal és felárad. Nem így látod: szívvel joga. **De van egy félreértés is**, amiért – a köszönetnyilvánításon túl – valójában ezt a levelet írom. Bizonyára a már fáradó figyelem s a koncentráció hiá-

nyából adódó félreértés ez, de bosszantó; amit tisztázni, helyére tenni nem csak, hogy lehet – muszáj! A darab általad kiemelt és csak „látzólag drámainak” ítélt befejező része is Dávid Ferenc házi őrizetében, tehát szobájában zajlódik, és nem „száműzetése végvárában, a dévai vár börtönében”. Mikor az erényt mind bűneként sorolja s az utolsó szóként így kiált fel: „Uram! Föllángolni látom shampel csipkebokrát”, nincs tovább, nincs a lassú, a megalázó és már betegen elszüvedett rabság börtöne. A kritikában szereplő mondat a darab írójára nézve dilettáns elképzelést sugall. **A vár legjobb börtönszobájában se lehetett házi könyvtár**, Kálvin, Szervét könyveivel, ami Dávid Ferenc szobájában minden bizonnyal volt.

Ennyit akartam elmondani.

Jó egészséget kívánok és még egyszer köszönöm, aminek a kritikában örülnöm lehetett, a szép szavakat.

Debrecen, 2005. március 3.

Szeretettel:
Ószabó István

Lapzárta után

Pongrácz Gergely a legendás Corvin-közi felkelők vezére, az 1956-os forradalom hőse 72. éves korában **Kiskunmajsán elhunyt**.

Temetés előtti búcsúztatása a budapesti **Szent István Bazilikában** volt **2005. május 28-án**, amelyen jelképesen az egész Nemzet leróttá előtte kegyeletét.

Emlékét örökre megőrizzük.

Valamennyi
Kedves Olvasónknak!

Lapunkat szokás szerint Pünkösöd előtt, vagyis **május 5** körül kívántuk eredetileg megjelentetni.

Erre utal az is, hogy cikkünk döntően a Pünkösddel kapcsolatos témákról szólunk.

Mivel azonban a pünkösdi beiktatás (a televíziós felvételek miatt) **május 22-re** lett kitűzve, ezért úgy gondoltuk, hogy Egyházunk ezen nagy eseményéről is tudósíthassunk, a lap megjelentetését ezen időpont utánra toljuk ki.

Akit ezen határidő csúsztatás kellemetlenül érintett, hogy kedvenc lapját nem Pünkösöd előtt, hanem jóval azután veheti csak kézbe, attól ezúton kérünk elnézést.

Ígérjük, hogy lapunk egyes számai a jövőben is a nagy egyházi és nemzeti ünnepeinkhez igazodóan az azokat megelőző héten jelennek meg.

Így várhatóan **augusztus 20-i 2005/4-es számunk is legalább augusztus 10-én**.

Szíves megértésüket és bizalmukat kérjük továbbra is, várjuk biztató, dicsérő, javaslattevő leveleiket.

Tisztelettel
a Szerkesztőség

Tudomásunkra jutott! Értesítő az anyaországi erdélyiek találkozójáról!

Hatalmas felháborodást váltott ki az Erdélyi Unitárius Egyház Képviselő Tanácsától a Dr. Szabó Árpád püspök és Gyerő Dávid tanácsos aláírásával érkezett levél, mind a Magyarországi Unitárius Egyház Elnökségében, mind az Egyházközségekben, akiket minden előzetes bejelentés vagy egyeztetés nélkül értesítettek, hogy 2005 augusztus 27-én a Reménység Szigetén kerül sor a Magyarországon élő erdélyi unitáriusok első találkozására, az erdélyi unitáriusok magyarországi szórványközössége szervezésében.

Tudomásunk szerint Magyarországon ilyen nevű unitárius szórványközösség nem létezik, tehát találkozót sem szervezhet.

A Magyarországi Unitárius Egyház Elnöksége durva beavatkozásnak tekinti az Erdélyi Unitárius Egyház kezdeményezését, továbbá egyházközségeink közvetlen megkeresését, a rendezvény népszerűsítése érdekében, és attól teljes mértékben elhatárolódik.

Teljességgel értelmetlennek tartjuk, hogy az erdélyi testvéregyház a már említett, nem létező szórványközösséggel karöltve a Reménység Szigetén kíván találkozót szervezni, miközben három unitárius templom is van Budapesten.

A Magyarországi Unitárius Egyház Elnöksége minden előremutató, jó szándékú rendezvény vagy program előkészítésében partner, de különösen cinikusnak tartja, hogy a Magyar Köztársaság területén egy senkivel nem egyeztetett, magyarországi unitáriusoknak szervezett rendezvényen, sőt mi több, istentiszteleten, és úrvacsoraosztáson meghívottként vegyen részt.

Felkérjük az Erdélyi Unitárius Egyház Képviselő Tanácsát és minden vezető tisztségviselőit hogy a jövőben tartózkodjon az ilyen és ehhez hasonló, a magyarországi unitáriusokban nyugtalanságot keltő, bizonytalan célú és kimenetelű rendezvény szervezésétől!

Az Elnökség felszólítja minden egyházközségének lelkészét és presbitériumát, hogy a meghirdetett rendezvénnyel összefüggő tevékenységet ne folytassanak. A MUE Elnöksége a kérdés tisztázása érdekében az Erdélyi Unitárius Egyház vezetésével keresi a kapcsolatot!

(x)

**Az ünnepi zsinat TV-felvételének közvetítése
2005. június 19. (vasárnap)
délelőtt 11 órakor kezdődik az
M1-es és az M2-es csatornán.**

Szerkesztőség

*Kéziratokat nem őrzünk meg és
nem küldünk vissza.*

*Az aláírt cikkekről a szerzők
viselik a felelősséget.*

*A szerkesztőség fenntartja az
írások szellemét és tartalmát nem
érintő rövidítések jogát.*

*Folyóiratunk minden páros
hónap végén jelenik meg.*

UNITÁRIUS ÉLET

A Magyarországi Unitárius Egyház lapja

Szerkeszti a Szerkesztő Bizottság

Főszerkesztő:

Dr. Zoltán Zoltán

Főszerkesztő-helyettes:

Léta Sándor

SZERKESZTŐSÉG CÍME:

V., Nagy Ignác utca 2-4. Budapest, 1055

Telefon/fax: 311-2801

Internet: <http://unitarius.lap.hu>

Terjeszti a Magyarországi Unitárius
Egyház.

Megjelenik kéthavonta.

Felelős kiadó:

Heltai Gáspár Kft.

Index: 25 842

Készült:

a Cerberus Kft.
nyomdaiüzemében

Felelős vezető:

Schmidt Gábor

HU ISSN 0133-1 cv272

Előfizethető:

A lelkészi hivatalokban
(Budapesten és vidéken),
vagy befizetési csekken.

Bankszámlaszám:

11713005-20011631

Egyes szám ára: 400 Ft
Évi előfizetési díj: 2400 Ft

A Magyarországi Unitárius Egyház
internetcíme:

www.unitarius.hu

<http://unitarius.lap.hu>

*Következő lapzárta:
2005. augusztus 10.*